

Δυο χρόνια «Καποδίστριας» ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΤΟ ...ΤΟΠΙΟ

Δεν αναφέρομαι, βέβαια, στο φυσικό τοπίο. Σ' άλλες σελίδες του περιοδικού θα βρει ο αναγνώστης όμορφες, φθινοπωρινές πινελιές γεμάτες ευαισθησία. Στο τοπίο, που το συνθέτουν τα προγράμματα των νέων, Καποδιστριακών Δήμων και της περιοχής μας και στις προσδοκίες επίλυσής τους, αναφέρομαι. Και το τοπίο αυτό, δυστυχώς, δεν έχει τίποτε από τη φθινοπωρινή ομορφιά του Ζαγορίσιου τοπίου, παρά μόνο τη μελαγχολία του, σαν προθάλαμος του χειμώνα.

Είμαι κι ο υπογράφων, ένας από τους Ζαγορίσιους, που με τις δυνάμεις του, ο καθένας, προσδοκούν ναβάλουν ένα λιθαράκι στην προσπάθεια στήριξης και ανάκαμψης του Ζαγοριού από την αγνώστη, τις τελευταίες δεκαετίες, κρίση ανάπτυξης. Τα δυο τελευταία χρόνια —τα πρώτα του «Καποδίστρια»— συμμετέχω σ' αυτή την προσπάθεια από την τιμητική θέση του Δημοτικού Συμβούλου στο Δήμο Κεντρικού Ζαγοριού.

Ήμουν, ως γνωστόν, ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της Αυτοδιοικητικής μεταρρύθμισης. Δυστυχώς, η εμπειρία μου, αυτά τα πρώτα χρόνια, κάθε άλλο παρά θετική είναι. Και πιστεύω πως η διαπίστωση αυτή δεν αφορά μόνο στο συγκεκριμένο Δήμο. Είναι κοινή παραδοχή, παραδοσιακά, ότι ο «Καποδίστριας», ...θάλτωσε. Η κατάσταση αυτή γίνεται πιο εμφανής σε Δήμους πληθυσμιακά αναιμικούς και οικονομικά φτωχούς. Καμιά, μέχρι τώρα, αναπτυξιακή πρωτοβουλία, βασική στόχευση και επιδίωξη σχεδίου, αλλά και των προεκτάσεων, έχουμε να επιδείξουμε. Στήσαμε τους νέους Δήμους με την αντίληψη της Κοινότητας κι όχι του Δήμου. Και τα Δ. Συμβούλια, γίναμε απλοί διαχειριστές των ιδίων μικροπροβλημά-

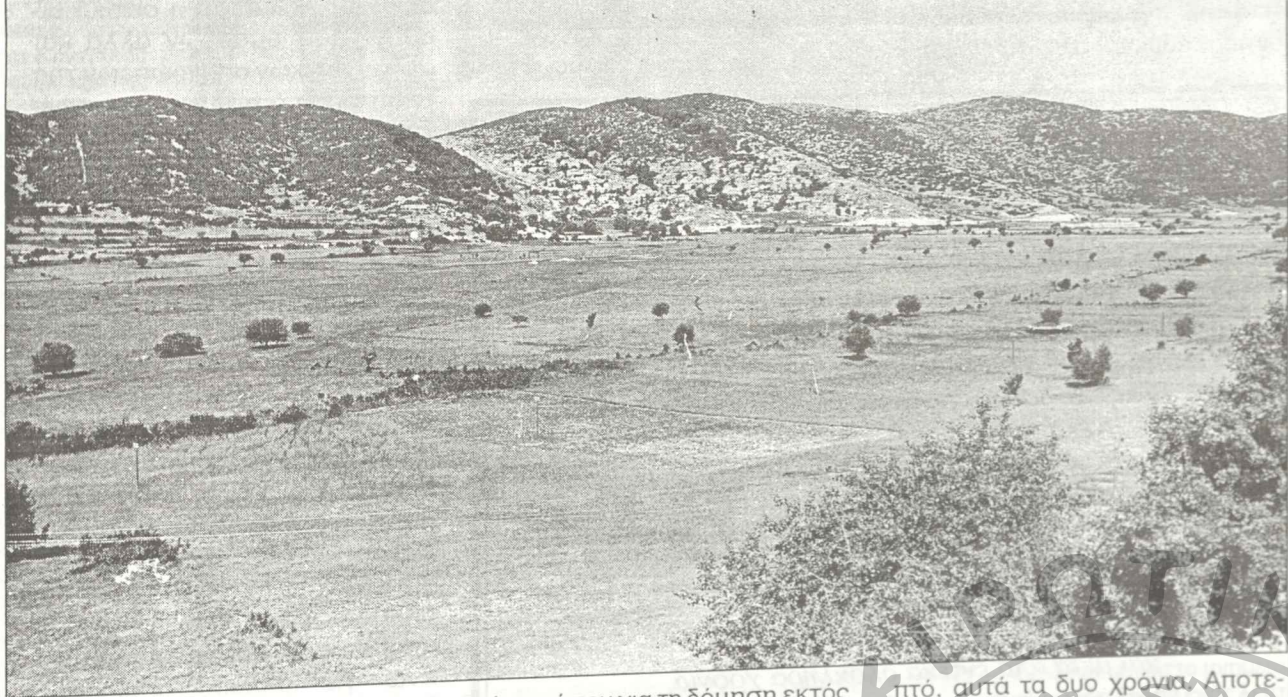
των, που είχε η κάθε Κοινότητα χωριστά. Ελπίζαμε αυτά (τα Δ. Συμβούλια) ότι θα αποτελούσαν πραγματικά επιτελεία σχεδιασμένου προγραμματισμού βιώσιμης ανάπτυξης, στελεχωμένα από ειδικευμένους επιστημονικό προσωπικό (αρχιτέκτονες, μηχανικούς, οικονομολόγους, γεωπόνους,

νου περιβάλλοντος), λύσεις οριστικές δεν δόθηκαν ή δρομολογήθηκαν τέτοιες, που κάθε άλλο παρά συμβάλλουν σε μια μακρόπνοη αναπτυξιακή προοπτική. Σε κάποια δε από αυτά, από πλευράς Πολιτείας, αγνοήθηκαν παντελώς και ομόφωνες αποφάσεις του Δ.Σ. του Δήμου, όπως π.χ. η ομόφωνη

κατάσταση, τώρα προσπαθούμε να διορθώσουμε τα κακώς κείμενα με ασφαείς θεσμούς.

Οι προσωπικές αυτές απόψεις καταστάλαγμα δυο χρόνων θητείας ως Δημοτικός Σύμβουλος, δεν εμφορούνται από καμμία αντιπολιτευτική διάθεση. Και πιστεύω, πως αυτό έγινε από όλους αντιλη-

Ο ψωμοδότης, κάποτε, Κάμπος των Κάτω Σουδενών

κτηνιάτρους κ.λ.π.) κι όχι ένα σύνολο Κοινοτικών γραμματέων, των πρώην Κοινοτήτων. Από την αναδίφηση των 30 και πλέον συνεδριάσεων του Δ.Σ. του Δήμου Κ. Ζαγοριού και των εκατοντάδων θεμάτων, αβίαστα προκύπτουν όλα τα παραπάνω. Πάρα πολλά δε από αυτά τα θέματα αφορούν άδειες ίδρυσης και λειτουργίας ...SNACK BAR και δεν νομίζω ότι αυτά θα πρέπει να τα βλέπουμε σαν την πεμπτουσία ...ανάπτυξης. Στα σοβαρά προβλήματα, όπως ύδρευση (και μιλώ για όλο το Ζαγόρι), περιβάλλον, απορριμμάτα, δόμηση (προστασία δομημέ-

απόφασή του για τη δόμηση εκτός σχεδίου των παραδοσιακών οικισμών, που αφορά ολόκληρο το Ζαγόρι. Στο σκεπτικό απόφασης κάποιας επιτροπής, που καταπίεστηκε με το θέμα, ούτε καν αναφέρεται αυτή η ομόφωνη θέση του Δήμου. Προς δόξαν της αποκέντρωσης!!

Εμμεση αλλά σαφής ομολογία της, μέχρι τώρα, αρνητικής πορείας των Καποδιστριακών Δήμων, είναι και ο φημολογούμενος θασμός των Διαδημοτικών Συνεργασιών. Αφού, για τους γνωστούς λόγους, κατακερματίσαμε περιοχές με γνωστή την πληθυσμιακή

από, αυτά τα δυο χρόνια. Αποτελούν, τρόπον τινά, ...απολογία στους συμπατριώτες με ήμψαν με την ψήφο τους, αλλά και σ' όλους τους Ζαγορίσιους, που με ενδιαφέρον αναρωτιούνται, σχετικά με τις προοπτικές ανάπτυξης και επιβίωσης των χωριών μας στις συνθήκες του καινούργιου αιώνα που μπαίνουμε.

Τώρα μπροστά μας έχουμε τη δεύτερη διετία κι ως ευχηθούμε αυτή να είναι πιο γόνιμη και αποτελεσματική. Κι αυτό, βέβαια, χρεώνεται σε όλους μας. Για την καλή ...απολογία μετά δυο χρόνια.

Β. Τζιόβας

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ ΛΟΓΙΑ

Έχουμε ξαναγράψει, παλιότερα, για το φθινόπωρο. Έλα, όμως, που κάθε χρονιά μας ξανάρχεται καινούριο φθινόπωρο; Πως, να το αγνοήσουμε και να το παρακάμψουμε;

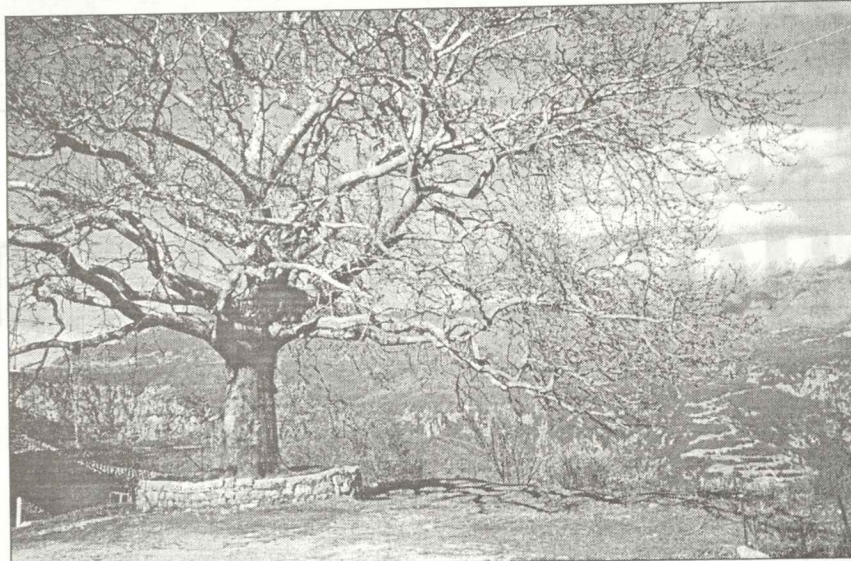
Έχουμε γράψει, κι άλλες φορές, πως κάθε εποχή του χρόνου έχει τις δικές της, ιδιαίτερες, ομορφιές και χάρες. Έτσι και το φθινόπωρο. Το γεγονός ότι διαδέχεται το ζεστό καλοκαίρι —φέτος μας τσουρούφλισε— το δεχόμαστε με ανακούφιση. Επιτέλους να σταματήσουν οι στάλες του ιδρώτα να κυλάν στο σώμα μας, σα ρυάκια του χειμώνα.

Ανάμεσα σε καλοκαίρι και χειμώνα —δύο ακραίες, με τα καιρικά τους φαινόμενα εποχές— το φθινόπωρο είναι μια μέση εποχή, εποχή του μέτρου. Στο βασικό του αυτό γνώρισμα προστίθενται ένα σωρό άλλα όπως: το παιγνίδισμα των σύννεφων στον ουρανό, τα απρόοπτα - περαστικά πρωτοβρόχια, ανασασμός στη φρυγμένη φύση, το απαλό δροσερό αεράκι, τη χρωματική πανδαισία της βλάστησης στην εποχική «κολεξιόν» της. Για όλα αυτά τα χαρακτηριστικά του χινοπώρου, οι άνθρωποι προσέδωσαν σ' αυτό διάφο-

ρους χαρακτηρισμούς. Το ονόμασαν **γλυκό φθινόπωρο**, ακριβώς για τη μέση καιρική του κατάσταση, **πλούσιο** για την καρ-

πότε-πότε ουρανού και της χαμηλής-υγρής νέφωσης.

Είναι γνωστό πως το περιβάλλον επηρεάζει και την ψυχι-

Το φθινόπωρο απογύνυψε το γέρο-πλάτανο από το φύλλωμά του. Η ζωή «μετανάστευσε» στις ρίζες του. Ωστόσο, η Άνοιξη θα ξανάρθει και το πλατάνι θα σκιάσει πάλι τους ανθρώπους της γειτονιάς του. (Φωτό: Στ. Συκιάτης)

ποφορία τόσων αγαθών της γης (αμπέλια, οπωροφόρα κλπ.), αλλά και **μελαγχολικό** λόγω της φθοράς της φύσης, του μουντού

κή μας κατάσταση με τις αισθήσεις μας. Ιδιαίτερα η οπτική αίσθηση των όμορφων αλλά και μελαγχολικών αποχρώσεων της βλάστησης ή των νεκρών καφέ-κίτρινων φύλλων της κληματαριάς στις αυλές μας (για όσους έχουν αυλές και κληματαριές σ' αυτές) ή στους δρόμους μας. Για πολύ ευαίσθητους ανθρώπους ή μη συγκροτημένους με τον εαυτό τους η εποχή του φθινοπώρου είναι μια επικίνδυνη εποχή για μελαγχολικά φαινόμενα ποιητικής παραλλαγής (ακεφιά, ανησυχία, μελαγχολία κλπ.). Κάποιες φορές, ο ρυθμός από στάλες μιας μονότονης βροχής πάνω σ' ένα τσίγκο της αυλής μας ή στέγαστρα της κατοικίας μας, για άλλους είναι μια αποδεκτή «μουσική» —ένα νανούρισμα—, ενώ για άλλους δημιουργεί εκνευρισμό που «τσακίζει» το νευρικό τους σύστημα.

Προπολεμικά, που η ύπαιθρος και τα χωριά μας έσφουζαν από κόσμο και ζωή και η παραγωγή, κύρια, στηρίζονταν στη γεωργική εκμετάλλευση της γης, το φθινόπωρο είχε άλλη «λειτουργικότητα» στη ζωή των ανθρώπων. Είχε πολλαπλές, εντυπωσιακές γραφικότητες που γέμιζαν τη ζωή των ανθρώπων, τόσο με τη συνεχή απασχόληση όσο και την ψυχική ευφορία. Η συγκομιδή της παραγωγής, οι μετακινήσεις των βλάχων προς τα

χειμαδιά, ο χτύπος της καμπάνας για το σχολείο που ξανάνοιξε την πόρτα του και ζωντάνευσε την αυλή του με αντιλαλήματα παιδιών (τώρα η καμπάνα βουβήθηκε· το ρόλο αυτό τον εκπληρώνει το ρολογάκι του χειριού), η τροφοδοσία ανθρώπων και ζώων για το ξεχειμώνα, το **παιγνίδι της σποράς, που 'ταν εναπόθεση ελπίδας στη ζεστή μήτρα της γης για την καινούρια παραγωγή**. Κι ανάμεσα σ' όλα αυτά οι χαρές και τα πανηγύρια που δε λείπουν το φθινόπωρο.

Η προσδοκία και φροντίδα για την καινούρια ζωή, την ανανέωση της φύσης, μετά τη νάρκη του χειμώνα, ήταν μια σκέψη ψυχικής πληρότητας και ισορροπίας. Ο κύκλος του χρόνου και της ζωής είναι μια αέναη πραγματικότητα. Η άνοιξη και το φθινόπωρο, στη ροή του ενιαίου χρόνου, αντιπροσωπεύουν την αφετηρία και το τέρμα στο φυσικό γίγνεσθαι, κυριολεκτικά και μεταφορικά. Χαρακτηριστικό το διατυπώνει και ο Βαλαωρίτης στον «Κλέφτη» τμ.Χ.

«...Φεύγουν μήνες, φεύγουν χρόνοι, πεφτούν, σήπνυνται, γεννώνται νέα δένδρα, νέοι κλώνοι...»

Σ' αυτόν τον ενιαίο κύκλο, το φθινόπωρο με όλα τα ιδιαίτερα γνωρίσματά του απασχολήσε πολλοπλώς τους ανθρώπους της σκέψης (λογιτέχνες, ποιητές κλπ.) και τους ανθρώπους του χρωστήρα- ζωγράφους. Το παλιό αναγνωστικό του Δημοτικού, που η διάταξη και το περιεχόμενο τους ήταν εποχικό και ξεκινούσαν με το άνοιγμα των σχολείων δηλ. το φθινόπωρο περιελάμβαναν και παρουσίαζαν γραφικά κείμενα, ποιήματα και ζωγραφιές που εντύπωναν στη ψυχή και το πνεύμα των μαθητών τις γραφικότητες του φθινοπώρου. Προσωπικά τα αναθυμάμαι ευχάριστα.

Σίγουρα το φύλλο του «Ζ» που κρατάτε στα χέρια σας, θα φθάσει προς το τέλος του Νοεμβρίου. Επειδή κατά μια παροιμία: «Όταν έρθει ο Νοέμβρης σιγομπάνει κι ο χειμώνας», χωρίς να μαντεύω ποιά θα είναι η συμπεριφορά του μήνα από καιρικά φαινόμενα, σημειώνω πως το κείμενό μου γράφτηκε στο τέλος του Οκτώβρη. Έτσι δικαιολογείται η «ποιητικότητα» του περιεχομένου για το «ούτως ή άλλως γλυκό φθινόπωρο».

Στ. Συκιάτης

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Από τις παραμονές της εθνικής επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940 και πριν από αρκετές μέρες στις εφημερίδες αλλά και στα τηλεοπτικά κανάλια, άρθρα, συνεντεύξεις, δηλώσεις επωνύμων και των τελευταίων επίωντων της εποποιίας του Ελληνικού Στρατού στα Ηπειρωτικά και Βορειοηπειρωτικά βουνά, έδωσαν τον απαραίτητο τόνο για τον εορτασμό της!

Σε όλη την Ελλάδα, στις μεγάλες και μικρότερες πόλεις με τη συμπάρταση της Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας έγινε προετοιμασία από μέρες για την οργάνωση των εκδηλώσεων, που πραγματικά στέφθηκαν με επιτυχία και σε ευχρηστούς όρους ενισχύθηκε το πατριωτικό φρόνημα των Ελλήνων και ιδιαίτερα της Νεολαίας μας.

Να μην ξεχνάμε ότι η γεωγραφική και γεωπολιτική θέση της πατρίδας μας, οι αιώνιες βλές των γειτόνων μας, παρά τις δικές μας φιλειρηνικές προθέσεις, δεν έπαυσαν να εγκυμονούν κινδύνους για τα κυριαρχικά μας δικαιώματα, είτε στο Αιγαίο είτε στις ακριτικές μας περιοχές.

Γιαυτό και πρέπει να διατηρούμε υψηλό το εθνικό μας φρόνημα, ισχυρό και ακμαίο, άριστα εξοπλισμένο και εκπαιδευμένο Στρατό και πάνω από όλα Νεολαία με υψηλά ιδανικά και φιλοδοξίες.

Αυτά γενικά για τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου σε όλη την Ελλάδα.

Εμείς όμως οι Ζαγορίσιοι, χωρίς καμιά εκπροσώπηση από Πολιτική και Στρατιωτική Αρχή, βιώσαμε διαφορετικά, με σεμνότητα και πλήρη επίγνωση της σημασίας του, τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου, χωρίς πανηγυρισμούς και κωδωνοκρουσίες.

Ύστερα από πρόσκληση του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου, της Ένωσης Ζαγορισίων Αθηνών και της ΙΑΕΖ, το πρωί της ιστορικής αυτής μέρας βρεθήκαμε στο Ζαγόρι, στο Λόφο όπου έχει τοποθετηθεί, σε πέτρινο βάθρο από την ΙΑΕΖ το 1994, το μεγάλο ορειχάλκινο άγαλμα της Ζαγορίσιας γυναίκας, στη Μνήμη όλων εκείνων των γυναικών των χωριών του Ζαγορίου, που φορτώθηκαν τα πολεμοφόδια και πρόσφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στα μαχόμενα τμήματα του Ελληνικού Στρατού...

Από τον αιδεσιμότατο ιερέα Ασπραγγέλων Παπακώστα με βοήθο του τον ιεροψάλτη του χωριού κ. Μιχαήλ, εφέλη επιμνημόσυνη δέηση, υπέρ αναστάσεως των ψυχών των ηρωικών μαχητών που θυσιάστηκαν για την Πατρίδα στον πόλεμο 1940-41.

Ο δροστήριος και καλός Ζαγορίσιος Αριστόβουλος Χρόνης από τον Ελαφότοπο και Πρόεδρος του Συλλόγου Αποδήμων Ζαγορισίων Αθηνών, σε σύντομη ομιλία του αναφέρθηκε στα γεγονότα του Ελληνο-Ιταλικού πολέμου καθώς και στην προσφορά υπηρεσιών από τις Ζαγορίσιες γυναίκες. Η σεμνή

τελετή τελείωσε με την κατάθεση στεφάνων και τον Εθνικό Ύμνο που ψάλλαμε με συγκίνηση όλοι μαζί οι παριστάμενοι.

Σε λίγη ώρα, χάρη και στον ωραίο ασφαλτόδρομο που έγινε μέχρι εκεί, βρεθήκαμε ψηλά στον αυχένα, μπροστά από το λόφο της Γκραμπάλας. Εμείς οι λίγοι Ζαγορίσιοι, όχι παραπάνω από 60-70 άτομα από τα γύρω χωριά (Ελαφότοπος, Κάτω και Άνω Πεδιά, Μονοδένδρι, Βίτσα, Ελάτη, Πάπιγκο, Αρίστη και την έδρα του Δήμου Ασπραγγέλων) είχαμε το εξαιρετικό προνόμιο, από όλους τους Έλληνες, να

Πρώτος νεκρός ο Εφέδρος Ανθυπολοχαγός Χατζόπουλος που μοιρολογήθηκε και κηδεύτηκε από τις γυναίκες στα Κάτω Πεδιά.

Η πρώτη αυτή νίκη του Ελληνικού Στρατού, ήταν η αρχή, γιατί τις επόμενες δυο-τρεις μέρες, παρά τη συντονισμένη επίθεση των Ιταλών με τη Μεραρχία των Κενταύρων και 80 άρματα στα υψώματα του Καλπακίου και την απόπειρα διάβασης του Κалаμά, το τείχος της ελληνικής άμυνας έμεινε αδιάπαραστο. Τα κανόνια της Ασσόνιας ανέκοψαν την επίθεση και του ιταλικού πεζικού και του ιππικού που

αποτίσουμε φόρο τιμής στους ηρωικούς πεσόντες στις πρώτες μάχες του 1940, εκεί ψηλά, στο θέατρο του πολέμου, στη Γκραμπάλα!

Η Γκραμπάλα! Ένα ύψωμα με φαλακρή κορυφή, με αραιή βλάστηση (σήμερα) στις παρυφές και λίγα δένδρα, που στέκεται αγέρωχη και σιωπηλή με φόντο στο βόρρα τα βουνά της Τύμφης και του Πάπιγκου και νοτιοδυτικά τους λόφους του Καλπακίου, της Βελλάς, της Ρεπετίτσας καθώς και τον Κалаμά, τον Κάμπο των Δολιανών και του Παρακαλίου.

Η κατάληψη κι η κατοχή του από τον εχθρό θα είχε καταλυτικές επιπτώσεις στο μέτωπο και θα χρηστούσε τα οχυρωματικά έργα και την άμυνα που είχε οργανώσει η Ογδόη Μεραρχία μας υπό τον ηρωικό Διοικητή της Κασιμητρο, στη γραμμή Γκραμπάλα - Ασσόνια - Λόφοι Καλπακίου.

Πράγματι σμήνη Ιταλικών αεροπλάνων και το Ιταλικό πυροβολικό από τις 2 Νοεμβρίου βομβάρδιζαν, έσκαβαν κυριολεκτικά τις οχυρωμένες αυτές θέσεις και ιδιαίτερα το ύψωμα της Γκραμπάλας.

Ύστερα από ολομέτρη επίθεση στις 5 του Νοεμβρίου οι Ιταλοί κατορθώσαν το απόγευμα να καταλάβουν το ύψωμα της Γκραμπάλας. Τα παλληκάρια λάβουν το ύψωμα του Ελληνικού Στρατού με συνεχείς αντεπιθέσεις του Ελληνικού Στρατού με συνεχείς συνθήκες, σε θέσεις και με δυσμενέστερες καιρικές συνθήκες, σε πεισματώδη αγώνα σώμα προς σώμα και με επόπλου λόγχη ανακατέλαβαν το ύψωμα. Το ίδιο συνέβη και στις 7 του μήνα, όταν οι Ιταλοί κατέλαβαν τη βραχίονη κορυφή της Γκραμπάλας, αλλά και πάλι ανετόπα κατελήφθη από τον Ελλ. Στρατό, ύστερα από συνεχείς αντεπιθέσεις της νύχτας και σφυροκόπημα από πολλές πυροβολαρχίες του Συνταγματάρχη Μαυρογιάννη.

Σ' αυτόν τον τιτάνιο αγώνα είκοσι νέα παιδιά άφησαν την τελευταία τους πνοή και πότισαν με το αίμα τους τον κακοτράχαλο λόφο της Γκραμπάλας.

διασκορπίσθηκε. Κι έτσι από τις 8 Νοεμβρίου οι Ιταλοί κατάλαβαν, ότι δεν ήταν ένας απλός περιπάτος, όπως πίστευαν, η προέλασή τους στο ελληνικό έδαφος και ο στρατός τους πήρε αμυντική διάταξη, ενώ οι Έλληνες άρχισαν τις επιθέσεις. Έτσι η πρώτη νίκη στο ύψωμα της Γκραμπάλας είχε μεγάλη σημασία.

Με φόντο λοιπόν το ιστορικό αυτό ύψωμα έγινε η επιμνημόσυνη δέηση από τον Πάπα-Κώστα, σε κατανυκτική σιγή και συγκίνηση όλων μας. Ακούγονταν μόνο το δροσερό αεράκι, που φυσούσε από Ανατολικά και σιγομουρμούριζε, θάρρους και φτερούγιζαν οι ψυχές των είκοσι παλληκαριών που αγάλλωνταν και μας χαίδευαν.

Με το αιώνα η Μνήμη αυτών των Ηρώων, ομιλία και πάλι του καλού Ζαγορίσιου Αριστόβουλου Χρόνη, σύντομη ομιλία του Βασιλή Τζιόβα από μέρους της ΙΑΕΖ, που ανέλαβε την ευθύνη του χρόνου να είναι έτοιμο στη θέση αυτή ένα απείρητο μνημείο με τα ονόματα των πεσόντων, την τήρηση ενός λεπτού σιγής και τον Εθνικό Ύμνο, έληξε η σεμνή προσκυνητική τελετή. Επακολούθησε δεξίωση στον Ελαφότοπο με Ζαγορίσιες πίτες, προσφορά των γυναικών του χωριού, καλωπήμενο κρέας από το Δήμο, καθώς και ωραίο γλυκό ρεβανί.

Θα τελειώσω όμως με μια ευχή: Δόξα και Τιμή στους ηρωικούς φαντάρους του Ελληνικού Στρατού της Εποποιίας του 1940, που έδειξαν σ' όλους τους Ισχυρούς της γης ότι η ψυχή και το πνεύμα κερδίζει τις μάχες κι όχι οι σιδερόφρακτες ορδές παρανοϊκών δικτατόρων.

Και τέλος δόξα και τιμή στα είκοσι παλληκάρια, που άφησαν την τελευταία τους πνοή και πότισαν με το αίμα τους τον ιστορικό λόφο της Γκραμπάλας!!

Γιάννινα 31 Οκτωβρίου 2000
Κώστας Δημ. Χριστοδούλου

Στη γιορτή της ΑΓΓΥΣ Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ
Μαθηματικού

Ανέβηκες τρέχοντας τη σκάλα μας
με τη μακροτά κόκκινη ρόμπα σου
—όμορφη βελούδινη σιλουέτα—
κι ευγενικά με ρώτησες, αν μπορώ,
να σε αντιπροσωπεύσω εκεί,
που εσύ δεν θα πήγαινες.....

.....Αλλοίμονο
όταν οι γονείς καλούνται να αντιπροσωπεύσουν
παιδιά ετών τριαντατριών.
Μόνον εκείνη τη στιγμή
ακαριαία ένοιωσα, τι εσήμαινε
η φράση: «κεραυνός εν αιθρία».
Και από τότε, έρχεσαι πάντα
και μετά από έντεκα ολόκληρα χρόνια,
καλοδεχόμενη τακτική ειρωνία
στην ήττα του χρόνου,
στην ανυπόφορη ένδεια των ανίδεων
και στις άνοες επιτεύξεις
μωρών καθεστώςτων...
Κι έρχεσαι πάντα εσύ,
ως ο σοφός, ο περιήφανος καταλυτικός
όρος συγκρίσεως, εσύ η Άγγυ.

Η μάνα σου Νώρα Κ. Κυριαζή
(Στη θύμησή σου η οικογένειά σου αποστέλλει στην «Ελληνική Εταιρεία
Προστασίας Αποκατάστασης Παιδιών» (ΕΛΕΠΑΠ) χρηματικό ποσό)
Ιωάννινα 8 Νοεμβρίου του 2000

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Μαρτυρίες του '40

ΣΥΝΟΔΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΝ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

1. Ο Συν/χης Π. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ήταν το 1940 Αρχηγός Πυρ/κού της VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ. Επί πλέον είχε την ευθύνη της αμυντικής οργάνωσης της τοποθεσίας Αντίστασης ΓΚΡΑΜΠΑΛΑΣ-ΚΑΛΑΜΑ. Κατά την έναρξη του πολέμου διηύθυνε τον αμυντικό αγώνα επί ολοκλήρου του μετώπου. Μετά την αντεπίθεση και την απόρριψη του εχθρού πέραν των συνόρων, ανέλαβε αρχηγός Πυρ/κού του Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ. Εμένα με έπαιρνε για να του εξηγήσω τα ηλεκτρομαγνητικά συστήματα λειτουργίας των αντιαεροπορικών και αντιαρματικών πυροβόλων και άλλων ραδιομαγνητικών συστημάτων των Διαβιβάσεων.

2. Θα αρχίσω με μια αναδιήγηση όπως την άκουσα από τον ίδιο. Η ιστορία αυτή έγινε την άνοιξη του 1940. Μετά το Πάσχα συνεχίζονταν τα αμυντικά έργα στην τοποθεσία αντίστασης και ταυτόχρονα τα σχέδια επιβράδυνσης των εχθρικών δυνάμεων προς την τοποθεσία αντίστασης. Αυτά περιλάμβαναν διάφορες καταστροφές στους δρόμους, στα γεφύρια, σε στενωπούς κ.λ. Διά την επιτυχία των σχεδίων έγινε λεπτομερής εξέταση και αναγνώριση των εδάφους. Στην περιοχή ΔΡΥΜΑΔΩΝ οι χάρτες δεν είχαν τις απαραίτητες λεπτομέρειες από τις διαβάσεις πέραν των συνόρων και οι πληροφορίες από τους κτηνοτρόφους και τους πληροφοριοδότες που χρησιμοποιούσε ο δάσκαλος του χωριού ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟ ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ήταν ασαφείς. Κυρίως όπισθεν του βουνού ΜΠΟΥΡΑΤΟ.

Έπρεπε να γίνει αναγνώριση πέραν των συνόρων. Τελικά αποφάσισαν να πάνε με απόλυτη μυστικότητα και χωρίς έγκριση ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΚΩΣΤΑΚΗΣ και ο δάσκαλος ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ. Εμειναν αξύριστοι, φόρεσαν μπουραζάνες και κοντοκάπια, με τσαρούχια και γκλιτσές. Πήγαν στις στάνες γνωστών κτηνοτρόφων. Περιπάτησαν επί δυο μερόνυχτα και συμπλήρωσαν ένα χάρτη της πε-

ριοχής των στενών της ΣΟΥΧΑΣ που είναι πίσω από την κορυφογραμμή του ΜΠΟΥΡΑΤΟ. Οι πληροφορίες αυτές αξιοποιήθηκαν τόσο κατά την άμυνα, όσο και κατά την αντεπίθεση.

3. Κατά την έναρξη του πολέμου η VIII Μερραρχία είχε μόνο δυο πυροβολαρχίες βαρύ πυροβολικό. Η μία 85 χιλ. του ΛΥΚΑΥΓΕΡΗ είχε εγκατασταθεί μεταξύ ΑΝΩ και ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΩΝ. Η άλλη των 105 χιλ. μακρού βεληνεκούς του ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ ήταν

Ο στρατηγός Χαράλαμπος Κασιμήτρος

εξευγμένη και χρησιμοποιούσε τα ρυμουλκά ΣΑΜΟΥΑ. Εκινείτο με προσωπική εντολή του ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ στο χώρο από ΖΙΤΣΑ - ΝΕΓΡΑΔΕΣ - ΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΑ. Χτυπούσε εχθρικές συγκεντρώσεις και πυροβολαρχίες με μεγάλη ευστοχία. Οι Ιταλοί προσπάθησαν να την καταστρέψουν με την αεροπορία, χωρίς να το καταφέρουν, επειδή άλλαζε θέση. Από ομολογία αιχμαλώτων την αποκαλούσαν πυροβολαρχία φάντασμα.

Τελευταία τοποθεσία εγκατάστασης ήταν στην παρυφή ΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΩΝ. Την 7 Νοεμβρίου έγινε μεγάλη συνδυασμένη Ιταλική επίθεση για να διασπάσουν τη γραμμή αμύνης ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ. Το πρωί με την αεροπορία εβομβάρδισαν όλη την περιοχή. Επειτα με ομοβροντίες όλων των δια-

μετρημάτων του πυροβολικού και έπειτα επίθεσης με νέες δυνάμεις πεζικού και με άρματα μάχης, πλησίασαν στη ΓΚΡΑΜΠΑΛΑ, στην ΑΣΣΟΝΙΣΑ και στη στενωπό. Η οργανωμένη άμυνα με το πυροβολικό, τα πολυβόλα και τις χειροβομβίδες τους σταμάτησαν και οπισθοχώρησαν προς τα καλύβια της Αρτσίστας και στον Προφήτη Ηλία ΔΟΛΙΑΝΩΝ. Εκεί ανασυντάχθηκαν και το βράδυ ένα Τάγμα σκαρφάλωσε σε γκρεμό ανεπιτήρητο και κατέλαβαν τη νότια κορυφή της ΓΚΡΑΜΠΑΛΑΣ. Ο Διοικητής του 3ου Τάγματος του 15ου Συν/τος Κ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ ενισχύθηκε με μια διλοχία του 1ου Τάγματος με το Διοικητή του Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ και έκανε αντεπίθεση τη νύχτα από την ΨΗΛΟΡΡΑΧΗ μετά από συνδυασμένο σφυροκόπημα από πολλές πυροβολαρχίες που διηύθυνε ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με χειροβομβίδες και με τη λόγχη ανέτρεψαν τους ΙΤΑΛΟΥΣ οι οποίοι άφησαν πολλούς νεκρούς και πολεμικό υλικό και το ύψωμα ανεκατελήφθη. Οι νεκροί έφεραν στα περιλαίμια μεταλλικές πλάκες με την επιγραφή «FANTI DE LA MORTE» (Στρατιώτες του θανάτου). Από την άλλη μέρα οι Ιταλικές δυνάμεις έπαιρναν αμυντική διάταξη.

4. Η VIII Μερραρχία ετοιμάζονταν για αντεπίθεση σε όλο το μέτωπο, με τις ίδιες δυνάμεις που κράτησε την άμυνα. Ξεκίνησε με αναγνωριστικές μικροεπιθέσεις και γύρω στις 20 Νοεμβρίου με γενική αντεπίθεση, τα Ιταλικά στρατεύματα αμυνόμενα συνεπύχθηκαν προς την γραμμή των συνόρων όπου επρόβλεπταν σθεναρή αντίσταση. Στο διάστημα αυτό η VIII Μερραρχία υπήχθη στο Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ από το οποίο ζήτησε ενισχύσεις. Το Α' ΣΩΜΑ της πήρε μερικές πρόσθετες μονάδες που της είχαν χορηγηθεί κατά την αμυντική της προσπάθεια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση των περαιτέρω επιθετικών ενεργειών. Το Γενικό Στρατηγείο ανησύχησε και ο Αρχιστράτηγος ΠΑΠΑΓΟΣ ήλθε στη

κούς επιτελείς ήρθε στο μέτωπο και συναντήθηκε στη ΖΙΤΣΑ με το Διοικητή του Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ. Επειτα πήγε στη ΒΕΛΛΑ όπου ενημερώθηκε στην αρχή από τον Επιτελάρχη της VIII Μερραρχίας και την επομένη από τον ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟ και τον ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ. Μετά διάταξε:

α) Η II ΜΕΡΑΡΧΙΑ να επιτεθεί από τα δεξιά της VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ (περιοχή ΔΡΥΜΑΔΩΝ - στενά ΣΟΥΚΑΣ).

β) Η III Μερραρχία να επιτεθεί από τα αριστερά της VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ (περιοχή ΚΑΚΑΒΙΑΣ - ΒΟΜΠΛΟ).

γ) Η VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑ στον τομέα ΜΠΟΥΡΑΤΟ - Ύψωμα 669 και μετά την κατάληψη του τομέως αυτού να αντικατασταθεί για ανάπαυση και ανασυγκρότηση από την IV ΜΕΡΑΡΧΙΑ.

δ) Την αντικατάσταση του ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ με τον ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟ ΚΩΣΜΑ Γ.

ε) Την αντικατάσταση του ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΗ με τον Συν/χο ΒΑΓΕΝΑ ΓΕΩΡΓ.

ζ) Την αντικατάσταση του Αρχηγού Πυρ/κού του Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ με τον Συν/χο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ Π.

5. Την 22 Νοεμβρίου (Ημέρα κατάληψης της ΚΟΡΥΤΣΑΣ) πήγα στη ΒΕΛΛΑ κατόπιν διαταγής της ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, όπου ο Συν/χης ΜΗΧ. ΤΣΟΝΑΚΑΣ ΕΥΑΓ. είχε αναλάβει την εγκατάσταση ενός Γενικού Κέντρου Επικοινωνιών των Μονάδων όλου του Μετώπου του ελληνικού πολέμου, με το ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ. Εγκατεστάθηκαν ενσχυματικά και ασύρματα μέσα επικοινωνιών. (Τηλεφωνικά Κέντρα και Ασύρματα Μεγάλης Ισχύος). Εκεί βοήθησα στο συνδυασμό των νέων και παλαιών τηλεφώνων με το ΜΟΥΡΚΑΝΑΤΟ πήγαν από δυο ώρες. Στο διάστημα αυτό ετοίμασαν εκ των ενόντων μεζεδάκια από κονσερβές, ελιές, τυρί, κουραμάνα και ντόπιο κρασί. Ο ΠΑΠΑΓΟΣ ήλθε στη ΒΕΛΛΑ την 2-12-40.

Το ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ τον συνήγαγε την 4-12-40 μετά την έξοδό του από το γραφείο του ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ. Ήταν χαρού-

μενος και ικανοποιημένος γιατί έγιναν δεκτές οι προτάσεις του. Τον συνόδευε ο επιτελής του ΠΑΠΑΓΟΥ Αντ/χης ΔΟΒΑΣ ΚΩΝ. ο οποίος του ζητούσε πρόσθετες πληροφορίες για να συντάξει τις διαταγές του ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ. Την 10-12-40 επανήλθα στη 15 ΜΟΙΡΑ Α/Α ΠΥΡ/ΚΟΥ.

6. Στις 22-12-40 κατελήφθη η ΧΕΙΜΑΡΑ. Κάθε μέρα Ιταλικά πολεμικά πλοία κανονιοβολούσαν τον παραλιακό δρόμο ΑΓΙΩΝ ΣΑΡΑΝΤΑ - ΧΕΙΜΑΡΑΣ, κυρίως την περιοχή ΜΠΟΡΣΙ.

Ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ έδωσε εντολή στον ταγ/χη ΜΟΥΡΓΚΑΝΑ να κάνει αναγνώριση και να προτείνει τρεις τοποθεσίες για εγκατάσταση μιας Πυροβολαρχίας η οποία να κανονιοβολεί τα εχθρικά πολεμικά πλοία. Στις πρώτες μέρες του Ιανουαρίου 1941 με πήρε για να πάμε να δούμε τις προτεινόμενες θέσεις. Στο χωριό ΓΙΩΡΓΟΥΤΣΑΔΕΣ Ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ είδε το Διοικητή του Τάγματος προκαλύψεως ΚΟΝΙΤΣΗΣ που έρχονταν από την περιοχή ΠΕΡΙΜΕΤΗΣ και πήγαινε να ενσωματωθεί το τάγμα του στο 85 Σύνταγμα Πεζικού. Τον λέγανε ΝΙΚΟ ΓΙΓΑ αλλά ήταν κοντός. Τον γνώριζε από τη Μικρά Ασία και ήταν Εφεδρος εκ Μονίμων. Τον κάλεσε να έρθει μαζί μας στο ΔΕΛΒΙΝΟ και το απόγευμα θα τον φέρναμε πίσω. Ήθελε να μάθει τη δράση του Τάγματος, αλλά περισσότερο πως σκοτώθηκε ο Αντ/χης ΦΡΙΖΗΣ ΜΟΡ.

7. Την 22-12-40 πήγα να έλθει σε 10 λεπτά για να ενημερώσει τους ΑΕ/κούς του Στόμου μας εξιστορούσε τους αγώνες του Τάγματός του και το Ηρωικό τέλος του ΦΡΙΖΗ. Όταν φθάσαμε στο ΔΕΛΒΙΝΟ, μας περίμενε ο ταγ/χης ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ μαζί με άλλους ΑΕ/κούς και μας πήγε σε εντευκτήριο που το χρησιμοποιούσαν σαν γραφείο. Ο ιδιοκτήτης του ήταν Έλληνας Βορειοηπειώτης. Ήταν ένα όμορφο κέντρο, με μεγάλη αίθουσα και άλλες ευκολίες. Ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ με το ΜΟΥΡΚΑΝΑΤΟ πήγαν από δυο ώρες. Στο διάστημα αυτό ετοίμασαν εκ των ενόντων μεζεδάκια από κονσερβές, ελιές, τυρί, κουραμάνα και ντόπιο κρασί. Ο ΠΑΠΑΓΟΣ ήλθε στη ΒΕΛΛΑ την 2-12-40.

Το ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ τον συνήγαγε την 4-12-40 μετά την έξοδό του από το γραφείο του ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ. Ήταν χαρού-

μενος και ικανοποιημένος γιατί έγιναν δεκτές οι προτάσεις του. Τον συνόδευε ο επιτελής του ΠΑΠΑΓΟΥ Αντ/χης ΔΟΒΑΣ ΚΩΝ. ο οποίος του ζητούσε πρόσθετες πληροφορίες για να συντάξει τις διαταγές του ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ. Την 10-12-40 επανήλθα στη 15 ΜΟΙΡΑ Α/Α ΠΥΡ/ΚΟΥ.

8. Τον Ιανουάριο 1941 οι Ιταλοί άρχισαν τις προετοιμασίες για την εαρινή επίθεση. Εδραστηριοποίησαν την αεροπορία τους η οποία κάθε μέρα ενεργούσε βομβαρδισμούς στα μετόπισθεν. Κτυπούσε τα λιμάνια και κυρίως την ΠΡΕΒΕΖΑ και τους ΑΓΙΟΥΣ ΣΑΡΑΝΤΑ. Με διαταγή του Αρχιστράτηγου εστάλη στην ΠΡΕΒΕΖΑ μία Αντιαεροπορική

Πυροβολαρχία από το Ναύσταθμο. Εκεί κατά την εγκατάστασή της εβομβαρδίσθη από την Ιταλική αεροπορία και υπέστη πολλές απώλειες σε προσωπικό και υλικό. Διά την αποκατάσταση των βλαβών πήγα εγώ με τον υπ/κό ΣΤΕΛΙΟ ΦΡΑΓΓΕΛΗ. Μεταφέραμε τα μηχανήματα και τα πυροβόλα σε άλλη τοποθεσία και σε 10 μέρες αποκαταστήσαμε τη λειτουργία. Τη διοίκηση ανέλαβε ο Στρατός με πυροβολαρχία το λοχαγό ΡΟΥΚΑ ΛΕΩΝ. Πυροβολητής πήρε από τις εν ενεργεία πυροβολαρχίες (ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ, ΖΑΡΟΝΙΚΟΥ, ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ και ΠΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ).

Η δράση της υπήρξε αξιόλογη, γιατί κατόρθωσε να προστατεύσει την πόλη και το λιμάνι

Η προτομή του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ

από τις Ιταλικές αεροπορικές επιδρομές.

9. Πέρασαν περίπου δυο βδομάδες απουσίας μου στο Νοσοκομείο Ιωαννίνων λόγω τραυματισμού από αεροπορική επιδρομή. Αρχάς Μαρτίου επανήλθα στην υπηρεσία μου. Η αεροπορική δράση των Ιταλών μεγάλωνε. Μια μέρα ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ με κάλεσε στο γραφείο του μαζί με τον ΚΩΣΤΑΚΗ και μου είπε. Χθες το απόγευμα πήγαν καμιά 15ριά Ιταλικά μαχητικά αεροπλάνα στη γέφυρα Παλαιόκαστρου (Τσοπούνα) και ο Ευτυχίδης δεν έριξε ούτε ένα. Πάμε να τον δούμε. Πήγαμε οι τρεις (ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, ΚΩΣΤΑΚΗΣ και εγώ). Όταν φθάσαμε μας δέχτηκε ο Αντ/χος ΕΥΤΥΧΙΔΗΣ στον οποίο είπα: Βρε ΕΥΤΥΧΙΔΗ ήρθαν τόσα αεροπλάνα και δεν έριξες ούτε ένα. Αυτός απάντησε ότι είναι αδύνατο να φαντασθείτε τι έγινε. Δεν πρόλαβε να συνεχίσει

και ξαναήλθαν τα αεροπλάνα. Τρέξαμε και μπήκαμε στο στέγατρο. Εκεί ήταν το ένα πυροβόλο των 37 χιλ. Το άλλο ήταν στην απέναντι όχθη. Άρχισαν να πυροβολούν και με τη σειρά ένα ένα να κάνουν βύθιση και να ρίχνουν τις βόμβες στη γέφυρα. Σε μια στιγμή ο τηλεμετρικής φώνας Β.Β. ΒΟΜΒΕΣ και έριξε το τηλεμέτρο. Εγώ το πήρα και συνέχισα να δίνω στοιχεία στο σκοπευτή. Το κανόνι συνέχισε να ρίχνει βλήματα στα αεροπλάνα. Μας έριχναν και τους ρίχναμε και βομβάρδιζαν με βυθισίες τη γέφυρα. Αυτό διήρκεσε πλέον από μισή ώρα και αφού εξήντησαν τα πυρομαχικά τους έφυγαν. Ούτε εμείς ούτε αυτοί δεν μας πέτυχαν και το σπουδαιότερο καμιά βόμβα δεν έπεσε πάνω στη γέφυρα. Και όλους μας συνεχάρη. Επειτα είπα στον ΚΩΣΤΑΚΗ: Ρε Μήστορ εμείς πήγαμε στη Θράκη, πήγαμε στην Ουκρανία, πήγαμε στη Μικρά Ασία, πολεμήσαμε στον πόλεμο αυτό, ποτέ δεν φοβήθηκα όσο φοβήθηκα σήμερα, συγχαρητήρια στα παλληκάρια.

10. Πέρασαν τα χρόνια το ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ τον συνήγαγε στο Νοσηλευτικό (ΝΙΜΤΣ). Είχα πάει να δω το συνάδελφό μου ΓΙΩΡΓΟ ΦΡΑΔΕΛΟ. Ο ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ήταν στο διπλανό δωμάτιο. Αγνώριστος. Βούρκωσαν τα μάτια μου. Του υποσχέθηκα ότι θα πάω σπίτι του. Καθόταν στην οδό Παπαδιαμαντοπούλου. Πέρασαν αρκετές μέρες και επειδή πλησίαζε η 28η Οκτωβρίου, σκέφθηκα να του πάρω μια συνέντευξη και να τη γράψω σε μαγνητόφωνο, για να την μεταδώσει ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Ενόπλων Δυνάμεων. Πήγα με τον ηχολήπτη ΓΙΩΡΓΟ ΦΡΕΝ. Κτύπησα το καρότσι και μου άνοιξε ο γιατρός ΚΟΡΔΕΛΗΣ. Ήταν μαζί με ένα άλλο γιατρό του ΝΙΜΤΣ. Του εξήγησα τι ήθελα. Μου είπε ότι η κατάσταση του δεν είναι καλή και η συγκίνηση θα τον βλάψει. Εφύγα στενοχωρημένος. Αργότερα έμαθα το τέλος του.

Ένα ιστορικό πρόσωπο που πέρασε στο πάνθεο των αθανάτων. Τα ΓΙΑΝΝΕΝΑ τον τιμούν με την ονομασία του δρόμου που πάει προς το ΚΑΛΠΑΚΙ.

Στη στρατιωτική ιστορία θα μείνει το όνομά του και η δράση του για να διδάσκονται οι νέοι αξιωματικοί.

Ι. Μητσιάδης

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΒΙΤΣΑΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΔΕΝΤΡΙΟΥ

του Στάθη Βασδέκη

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

1739	Κατασκευή του τέμπλου στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου «Ζοιζέ» έτη Χριστού αψηλ' χίρ Ευσταθίου εκ Νικολάου: Ανεσκαλίθσεται η ιστορία ή ο θήος ούτος τέμπλος της υπεραγίας δεσπινης ημων Θεοτόκου και απαρτηθεν Μαριάς αρχιερατηθέντος δε του Πανηγεροτατου και λογιωτάτου μητροπολίτην Κυρίω κυρ Γρηγορίου....Ηωαννηνον... του τιμωτάτου αρχόντου Κυριου κυρ Κωσταντή και ευλαβεστάτων ιερεαν Πανταζή ιερώς και Προτόπαπα και παπα Κύρλαζο» Από υπάρχουσα επιγραφή στο τέμπλο.
1739	Απόφαση των αρετοκριτών, επικυρωμένη από τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων Γρηγόριο, για τις διαμιάσεις που έξισαπαν μεταξύ των χωριών Βίτσας και Επάνω Σουδενών, επειδή άνοιξαν χωράφια στη διαφιλονικούμενη περιοχή "Βαρκό", όπου παλιότερα έβροσκαν τα ζώα τόσο του ενός όσο και του άλλου χωριού. Το έγγραφο φέρει ημερομηνία 1 ^η Απριλίου 1739 «Να είναι πάλην ο αυτός σκόινός τόπος εις τα δύο χωρία Βεϊτζας και απάν σουδενά και να βόσκουν τα ζώα τους μέσα χωρίς κανένα σκάνταλο και να νοιζάν προξενούντα να χαλάσουν όμως ως υποσχέθηκαν ενόποιον ημών και αυτή οι ίδιοι τα χωράφια όπου έχουν ανημένα από δέκα χρόνους και εδόθεν και να γένουν και αυτά κοινώς τόπος του μηρά καθός ευρήσκειτο παλαιώθεν παύοντας στο εξής κάθε σκάνταλο και καθγάς ονέπωτε δε ήβελαν παραβή τόσον οι βεϊτζινοί, όσον οι επάνω σουδενίτες την αυτήν κοινήν συμφωνίαν και αποδιώξουνσιν τα ζώα όπου βόσκουν μέσα εις τον αυτόν τόπον υποσχέθηκαν να πληρώσουν διά ποιινήν τους εις την καθ' ημάς Μητρόπολιν ασάλνια εκατόν» «Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο Ζαγόρι» σ. Γ. Παπαγεωργίου, Ιωάννινα 1985
1740	«Ανανοορίαν 24 έγινε νύκτα σεισμός μέγας διαρκέσας από τας επτά εως τας εννά ώρας, εσείετο δε η γη συγκρατούμενα εως δέκα φοραίς ώστε ετρόμαξαν όλοι οι άνθρωποι»
1748	Κατασκευή του γεφυριού στη χαράδρα του Βίκου μεταξύ Βίτσας και Κουκουλιού από το άρχοντα Αλέξιο Μιχαήλ Μίσιο. Κατασκεύασε κοντά εκεί επίσης και ένα υδρόμυλο. Ο ίδιος κατασκεύασε και το γεφύρι στο χωριό Βαθρούσα, το οποίο και επισκεύαζαν μέχρι το 1840 οι απόγονοι αυτού. Ο Αλέξιος Μίσιος υπήρξε εννοοφύλου του Σουλταίνου πασά του Γ' . Ο ίδιος χορήγησε προστασία στους καταπιεζόμενους από τους Επαχτίδες κατοίκους του χωριού Κοριντών, δανειζόντας αυτούς πολλές χιλιάδες άσπρα, με τον όρο να πουλήσουν τις ιδιοκτησίες τους στον άρχοντα αυτό, το οποίο και κατόρθωσε. Παντρεύτηκε την θυγατέρα του Χριστόδουλου και Μαρούση και αδελφή των ονομαστών Μαρκεσίνο Πάνου, Κωνσταντίνου και Αλέμηρου Μαρούση.
1750	Κατά την παράδοση κάποιος καταγόμενος από το χωριό Βαστανιά, που το παιδί του έπασχε από χτυκό (φωμιάτση) και θεραπεύτηκε στο μοναστήρι του Προφήτη Ηλία, έχτισε διπλά από αυτό, το παρεκκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος "Βαστανιά & μεταβιβαστήν μνημεία της εποχής Μονοδέντριον Ζαγορίου" Σάββια Θ. Θεοδόρου II. Ε. τεύχος 456-457-458. 1990
1752	Το χωριό Άγιος Μηνάς που είναι τοιφλίκι του Ισλάμπεη, πουλείται από τους τρεις γιους του: Γιακούμπεη, Ιμπραήμπεη και Χαμέτμπεη ως εξής: το μισό στο χωριό Αρτσίστα και το άλλο μισό στο μοναστήρι της Παναγίας της Σπηλιώτισσας της Αρίστης και τους αδερφούς Στέφανο, Αλέξιο και Γεώργιο Μίσιο από το Μονοδέντρι
1762	«Έτος 1762 Μάρτιος 2. εβραϊσάει πανούκλι σε όλες τας ξενηγαίς εκ τα Ιωανναίνα εμωλευτέικαν» Από παράφλονο εντύπου βιβλίου μονής Προφήτη Ηλία
1763	Μέχρι τη χρονιά αυτή τα τρία χωριά: Μονοδέντρι, Άνω Βίτσα και Κάτω Βίτσα αποτελούσαν μία κοινότητα. Αυτό αποδεικνύεται και από την σωζόμενη παροιμία "Απ' τ' Διαμαντουστύλνας ως τ' Μπούλπους", δηλαδή από την τελευταία οικογένεια του Κάτω Μαχαλά μέχρι την τελευταία του Μονοδεντρίου. Η διοίκηση των τριών μαχαλάδων γινόταν από ένα προστό, οι κάτοικοι δε συνέρχονταν σε τακτικές συνελεύσεις στη θέση 'Γενήτζαρη'. Αυτό συνέβαινε και μέχρι τα τέλη του ΙΘ' αιώνα. "Ζαγορικά" Λαμπίρη Ιωάννη Αθήνα 1870
1763	Ο Γεώργιος Μιχαήλ Μίσιος Γενικός Προεστός Ζαγορίου, είχε πεθερό τον Χριστό Μπίτζην, μετά τον θάνατο του οποίου περιήλθε στην κυριότητά του το μισό χωριό Μάνη της Άρτας. Η οικογένεια των Μισιαίων διέθετε αγροτικές ιδιοκτησίες στα χωριά Παρικό ή Καστρίτσα, Κουστελά, Κατσιά και Βαθό των Ιωαννίνων και στο Μάνη της Άρτας

Ο Γεώργιος Μίσιος απαγονήσθηκε στο διοικητήριο μαζί με άλλους δύο Γιαννιώτες, από το διοικητή των Ιωαννίνων Σουλταϊάν Πασά τον Α', επειδή υπεράσπιζε τα καταπατηθέντα δικαιώματα του Ζαγορίου, χωρίς διαδικασία και δική.

Από ένα δημοτικό τραγούδι της εποχής:

Βασιλικός εμύρισε
 ιδέτε πως διαβαίνει;
 Ο Γιώργης Μίσιος απερνά
 πηγαίν' 'ς το Σαράϊ
 με τα' άλλον του παίοντας,
 με το σπαθί στο χέρι.
 Πολλά σου χρόνια, αφέντη μου
 καλώς το Γιώργ' όπ' ήρθε.
 Τον ψυχογιού τ' φώναζε,
 του ψυχογιού τον λέει,
 φέρτε του Γιώργ' ένα καφέ
 κ' ένα χοντρό τσιμπουκι
 Γιωργάκ' πως έχεις τα χωριά

κι αυτό το βλαΐει;
Δεν έχουν κλέφτες τα χωριά
κι ούτε και χαραμιδες.
Και το τζιάτ εφώναξε
κι Τούρκικα του λέει.
Κι ο Γιώργης ήταν γνωστόκος,
τα Τούρκικα τα ξέρει,
τη Σουλέρη ετοάκισε
κι' στο σοκάκι ευρέθη

	κι αυτό το βυζάντι; Δεν έχουν κλέφτες τα χωριά κι ούτε και χαρμιδές. Και το τζιζλί εφ'όναζε κι Τούρκικα τον λείει. Κι ο Γιώργης ήταν γνωστός, τα Τούρκικα τα ξέριε, τις σιδεριές ετόκισε κι' στο σοκόκι ευρέθη
1769-1841	Γεννήθηκε στο Μονοδέντρι ο Γεώργιος Ριζάρης Μεγάλος Εθνικός Ευεργέτης μαζί με τον αδερφό του Μάνθο. Ο Μάνθος Ριζάρης μετανάστευσε νέος στη Ρωσία (Μόσχα). Εκεί εργάστηκε κοντά στον εμπορευόμενο θείο του και κατοίκησε να αποκτήσει μεγάλη περιουσία. Το 1806 κάλεσε εκεί τον αδερφό του Γεώργιο με τον οποίο συζητήσαίτηκε. Με την ενίσχυσή του δύο αδερφών ιδρύθηκε ελληνικό σχολείο στο Μονοδέντρι. Ο Μάνθος μάλιστα συνέλαβε πρώτος το σχέδιο να ιδρύσει ιερατική σχολή στην Ελλάδα. Το σχέδιο του όμως δεν το υλοποίησε ο ίδιος, γιατί πέθανε το 1821. Μετά το θάνατο του αδερφού του ο Γεώργιος έφθγε από τη Μόσχα και εγκαταστάθηκε στην Οδησό. Από εκεί ενίσχυσε οικονομικά την Ελληνική Επανάσταση. Το 1841 πέθανε στην Αθήνα όπου είχε εγκατασταθεί. Με διαθήκη του άφησε μεγάλη χρηματικά ποσά για την ίδρυση και συντήρηση της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής στην Αθήνα, στην ιδιαίτερη πατρίδα του στο Μονοδέντρι και άλλους κοινωφελείς σκοπούς.
1770	Εκκλησιαστικό γράμμα του Μητροπολίτη Ιωαννίνων στο οποίο αναφέρεται ότι ο Άγιος Νικόλαος στα Λειβαδία ανήκει στους κατοίκους του Μεσιού Μαχαλά. «+ διά του παρόντος γράμματος γίνεται δήλον ότι με το να εβεβαίωθμεν πως άνωθεν και εξ αρχής η εκκλησία του αγίου Νικόλαου όπου είναι στα Λειβαδία πώς να ήτον κτήμα των Χριστιανών του Μεσιού Μαχαλά Βεζίρας οι οποίοι Χριστιανοί του αυτού μαχαλά με το να ήτον πεπαλιωμένοι την ανακοίνησαν και την εκλόπισαν διά τούτου παραγγέλωμεν διά του παρόντος αυτού πάλιν να την ορίζουν και οι ιερείς του αυτού μαχαλά να ενεορεύουν την αυτήν εκκλησίαν, οι δε ιερείς του Κάτω Μαχαλά να μην έχουν άδειαν να φέρουν πετραχίον εις αυτήν την εκκλησίαν, ότι είναι κτήμα του μεσιού Μαχαλά θδεν εγένετο και το παρόν και εδόθη αυτοίς εις ένδειξιν 17.. (πιθανότερον 1770 με 1780) Ιουλίου Κ». Ακολουθεί υπογραφή του Μητροπολίτη Ιωαννίνων Ιστορική μονογραφία περί της εν Ηελαρώ χώρας Βεζάρης, Νικολαΐτης Ιωάνν. Ιωάννα 1939
1775-1837	Γεννήθηκε ο Ιερομόναχος Διονύσιος Παπαρούσης από το Μονοδέντρι, με πλούσιο συγγραφικό έργο, του οποίου δεν διασώθηκε κανένα σύγγραμμα.
1778	Μέχρι το έτος 1778 η Μονή της Αγίας Παρασκευής ήταν μετόχι του Προφήτη Ηλία. Ο ηγούμενος Σερραφείμ το κατέστησε γυναικείο μοναστήρι και έπαυσε το εισόδημα αυτού
1779	«Θήμιση: 1779 Μάρτιος 2 εσκότοσαν τον κυρ Νούτζο εις του Σουλτάν Πασά το σπήτηνα ημέρα Παρασκευής εις τας έξι ώρες τις μέρας και εσώ ες ένδυμινον. Γρηγόρηος Σπανού έγραψα» Από έντυπο μηνιαίου Απριλίου έκδοσης 1761 εκκλησίας Άνω Βίτας
1780	«Ετος εις τους 1780 είχαν συνθίβει τον αγήνο Πάσχα επεδίς ενίσταιν όλην την αγίαν τεσσαροκστήν Ξύλα και έκαναν την λαμ[μ]ριν παρκάιν εις την ράχην και εκόπει παρ' εμού Λαζάρου ιερέος προς τον Θεόδωρο ιερέος του Πάνου διά τι ήταν ενάρμοστον» Από χειρόγραφο Ευαγγελικό κώδικα εκκλησίας Κάτω Βίτας
1782	«Η ΠΗΤΡΟΠΕΒΟΤΑΝ ΠΑΝΤΑΖΗ ΡΟΥΣΗ, 1782» Από επιγραφική κατασκευή των βημιοθρόνων της εκκλησίας του Αγίου Μηνά Ήδιστον δέ μεταβλήσαντα μνημεία της περσικής Μονοδενδρίλου Σατορίου Σάββα εν Θεοδώρου Η. Ε. τούτου 456-457-458 1990
1787	Κατασκευή της μεσαίας λούτσας στη Μονή του Προφήτη Ηλία από το μοναχό Χατζή Ιάκωβο με καταγωγή από το Κοκκούλι.
1787	Κάποιος Σιώλος από το Μονοδέντρι κατασκεύασε στη θέση "Καταρθόνη", εκεί που ήταν οι χονεύτερες στο Βαρκό, μύλο (μύλος τ' Σιολ') για να αλέθουν τα γεννήματα. Κάποιος από τους κατοίκους τον συμβούλευσε να μη ζοδεύει τα χρήματά του γιατί εκεί το νερό στερείει συνήθος και ο Σιώλος του απάντησε το παριμιωδές: ‘Όσα ξέρ' ου Σιώλους δεν τα ξέρ' ου κόσμους όλους»
1790	Ηγούμενος της μονής Προφήτη Ηλία ο μοναχός Σερραφείμ. Από επίσημο σγύλλιο του Πατριάρχη Νεοφύτου του 2ου' έτους 1790, αναγράφεται ότι «...παρά τη ειρηνμένη χώρα Βιτζα μονοδενδρίτης και διατελεί ιερών μνημόριον τιμώνμενον επ' ονόματι του Αγίου ενδόξου προφήτου ηλιού του Θεοσβίτου ...το ερηνόμεον ιερών μονήριον αναγνωρίζεται πατριάρχικόν και σταυροπηγιακόν...» Ημερολόγιο Χρονική Διοנוσμία Α. Ζαχαρόπουλ έτος Α' 1929
1792	Επέκταση του καθολικού της Μονής Προφήτη Ηλία , ηγουμενεύοντας του μοναχού Σερραφείμ
1796	Ο Χριστόδουλος Μαρίνος από το Καπέσσιο κατασκεύασε σκάδια (κλίμακ) στη Μονή του Προφήτη Ηλία

Τέλος 18 ^{ου} αιώνα	Στα τέλη του 18 ^{ου} αιώνα έγινε προσπάθεια ίδρυσης Πανεπιστημίου στη Μονή Προφήτη Ηλία Βίτσας ή στη Μονή Ρογκοβίτς, με διευθυντή τον Γεώργιο Γεννάδιο, τον οποίον καθώς και το Νεόφυτο Δούκα είχαν αναλάβει για το σκοπό αυτό στη Γερμανία για εκπαίδευση. Το σχέδιο όμως εκείνο δεν πραγματοποιήθηκε, γιατί οι άντρες που επρόκειτο να διδάξουν σε αυτό όπως ο Γεννάδιος, ο Δούκας, ο Λαότιπος μύηθηκαν στη φιλική εταιρεία ασπάζτηκαν τις αρχές της και εργάστηκαν για τη διάδοσή τους, αφήνοντας ανεκτέλεστο το αρχικό σχέδιο τους.
Αρχές 19 ^{ου} αιώνα	Οι γιοι του Ιωάννη Κόνιαρη Κων/νος, Χριστόδουλος και Αναστάσιος από το Μονοδέντρι διαπνέουν στις αρχές του 19 ^{ου} αιώνα εμπορικούς οίκους στο Λαύριο. Ο πρώτος στο Λιθόβρο, ο δεύτερος στο Ισμαήλιο της Θεσσαρφίας και ο τρίτος στην Κωνσταντινούπολη. Ο Κωνσταντίνος επέστρεψε στα Γιάννενα, αλλά γρήγορα έπεσε στη δυσμένεια του Αλή πασά, ο οποίος τελικά τον οδήγησε στη φυλακή και εκεί πέθανε από τις κακουχίες.
Αρχές 19 ^{ου} αιώνα	Στ' Θεμελίη ή στ' Σουλτάν Θεμελίη, τοποθέτηση στη χαράδρα του Βίκου όπου στις αρχές του 19 ^{ου} αιώνα υπήρχε το κρησφύγετο κάποιου Θεμελίη από την Κάτω Βίτσα, ο οποίος κατασκεύασε εκεί κάλκινα τουρκικά νομίσματα, εκ των οποίων τον ονόμασαν και Σουλτάν Θεμελίη.
1801	«+ 180α» (1801) Από εντοχισμένη πλάκα στον εσωτερικό τοίχο πάνω από το Ιερό Βήμα, που δhlάνει την χρονολογία κτίσης του Ναού Αγίου Αθανασίου στο Μονοδέντρι.
1805	Ο Δημήτριος Σεμιτέλις από το Μονοδέντρι ιδρύει μαζί με τον Χριστόδουλο Μαρινόγλου από το Καπέσοβο εμπορική συντροφιά στις Σέρρες ή οποία διαρκεί μέχρι το 1814. Κατόπιν συνεχίζουν στην Τεργέστη τη συνεργασία τους μέχρι το 1816. Μετά τη διάλυση της συντροφιάς ιδρύσει το 1818 μέχρι τον θάνατό του με τον Ανδρέα Κλοκώνη νέα εμπορική συντροφιά.
1808	Ο Αλέξιος Νούτσος από το Καπέσοβο επισκέπασε το κώδικα στη Μονή Προφήτη Ηλία.
1811	Τη χρονιά αυτή λειτουργούν Σχολαρχεία στα χωριά Μονοδέντρι, Βραδέτο, Άνω Βίτσα και Άνω Σουδάνη. Στο Σχολαρχείο Μονοδεντρίου δάσκαλος ο Διονύσιος ο Ιερομόναχος.
1812	Πληθυσμικά στοιχεία Βίτσα Οικογένειες: 230 Κάτοικοι: 1150 "Voyage de la Grece" Pouqueville E. Paris 1828
1812	Ο Χριστόδουλος Ι. Κόνιαρης άφησε 250 γρόσια στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου στο Μονοδέντρι
1813-1815	Ο Νεόφυτος Δόττος είναι δάσκαλος στο Μονοδέντρι και πληρώνεται με 1.000 γρόσια το χρόνο
1813	Η Τολοβάργανα από το Μονοδέντρι αφιέρωσε την οικία της για να χρησιμοποιηθεί ως Σχολή. Την ίδια οικία επισκεύασαν το 1834 ο αδερφός Ριζάρης με 3.000 γρόσια και τη μετέτρεψαν σε Σχολείο Ελληνικό και Δημοτικό
1813	Ο αδερφός Ριζάρης δίνουν κατά τα έτη 1813-1835 για το Ελληνικό σχολείο Μονοδεντρίου 1.000- 2.000 γρόσια ετησίως. Η χρηματοδότηση διακόπηκε μόνο κατά τα έτη 1816-1819 επειδή το χρηματοδοτούσε ο Χριστόδουλος Κόνιαρης
1814	Ο Σερραφίμ ηγουμένος της Μονής Προφήτη Ηλία ανακατασκεύασε λίθινη με 20.000 γρόσια, την γέφυρα μεταξύ των χωριών Ματάγια και Κουκούλι στη θέση 'Καλογρίτου', την οποία είχε κατασκευάσει ξύλινη με 8.000 γρόσια ο Ζώτος Ρούσσης από τις Νεράδες
1815	Κάποιος έρεια ονομαζόμενι Τσιτάπα, κόρη κάποιου Μπατσιακρά, άφησε και τους κείρις Μονοδεντρίου 1.000 γρόσια. Ο Χριστόδουλος Ιω. Κόνιαρης άφησε στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου στο Μονοδέντρι 250 γρόσια
1816	Ο Χριστόδουλος Κόνιαρης έμπορος στο Ισμαήλιο από το Μονοδέντρι άφησε το 1/3 της περιουσίας του για το Ελληνικό σχολείο στο χωριό του. Κατά τα έτη 1816-1819 ο αδερφός του Αναστάσιος, ο οποίος ήταν εκτελεστής της διαθήκης, έστειλε κατ' έτος 3.000 γρόσια, που είχε ως αποτέλεσμα να διακόψουν οι αδερφοί Ριζάρη τη χρηματοδότηση για τα έτη αυτά. Κατά το έτος 1871 το κεφάλαιο της κληροδοσίας αυτής ανέρχονταν σε 314.117 και 80/100 στην Εθνική Τράπεζα.
1816	Κατασκευή καλντεριμιού και γεφυρώσιου στη θέση 'Καταβόθρα' μεταξύ Άνω Σουδενών και Βίτσας από τον Καπεσοβίτη Χρ. Μαρίνο. Ο ίδιος άφησε και 250 γρόσια για να επισκευάζεται, αλλά τα χρήματα αυτά θάθηκαν «1816 Δεκεμβρίου α'. Διά αιωνίων μνημοσπον αφιεσεν ο μακαριτης Γεωργιος Μαρινόγλου εις την εκκλησίαν του Αγίου Νικολάου Μεσαιών μαχαλί Βεΐτζας γρ. 250 ήτοι (διακόσια πενήντα) του οποίου το κατ' έτος δωροφυρ γρ. 30 ήτοι τριάντα να είναι διά παντος εις χρυσιν μνημετιού του γεφυριού και καλντεριμιού- καταβόθνας- οποταν καμην χρία παρα τον επετροφισν της εκκλησίας του χωριού και οποδαν μη εις αυτό, να το μεταχειριζονται εις το μπουνέτι των παιδιών ή εις άλλην αναγκαιοτέραν χρήσιν του χωριού καθώς ομοιος και δια τα άλλα τόσα όπου άφησεν εις την εκκλησίαν του κατω Μαχαλί και έστωσαν εις αιώνια τον άπαντα»
1816	Από έντυπο Ευαγγέλιο έκδοσης 1671 εκκλησίας Άνω Βίτσας Πίσω από το Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής σε μια απότομη και χαώδη πλευρά του Βίκου υπάρχουν ερεπωμένα κτίρια τα ονομαζόμενα 'σπίτκια', τα οποία χρησιμοποιεί ως καταφύγιο των χριστιανών σε δύσκολες ώρες. Κτίστηκαν δε αυτά μαζί με το τοίχος της Μονής ή του Βίκου που βρίσκεται δίπλα προηγώντας 'Κοτλή και Καπήρ'. Το φυλάκιο (κούλια) που βρίσκεται δίπλα από την πόρτα που οδηγεί στο μοναστήρι για τα 'σπίτκια' κατασκεύασε στο 1819 κάποιος Νάνος από την Κοζάνη, βρίσκοντας χριστιανό εκεί καταδικασμένο από τον Αλή Πασά

1819	«...ο Ιμερ Μπέης Βρυνός, ο Σελιχάρ Μπάτος, ο Αλέξιος Νούτσος μετά από διαταγή του Αλή Πασά κατέλαβαν τα στενά και δύσβατα χωριά Τσουντζίλα και Ντοβρά για να προβάλουν αντίσταση στον επερχόμενο τουρκικό βασιλικό στρατό...τα χωριά Μονοδέντρι, Βίτσα, Τσερβέρλι, Άνω και Κάτω Σουδενά κ.λπ. διατάχθηκαν από το βασιλικό στρατό που ήταν στρατοπεδευμένος στην Μπάγια, να μαζευτούν στο Μοναστήρι της Ευαγγελίστριας στα Άνω Σουδενά, για να εμποδίσουν την πραγματοποίηση των σκοπών των στρατηρχών του Αλή...»
1820	Το γεγυρή και το καλντερίμι στη θέση 'Λειβαδάκια' κατασκεύασε ο Θεόδωρος Μπαζάκας από την Κάτω Βίτσα. Την εποχή αυτή κατασκευάστηκε και η βρύση της Κρανούλας από κάποιον ονόματι Σιουρμπάνη. Ο Θεόδωρος Νούτσος Μπαζάκας ήταν Αρχιτελώνης του Αλή πασά επί πολλά έτη. Μετά την απόλεια της όρασής του ορίστηκε βοηθός του ο Χρ. Τατάνη από τα Άνω Σουδενά. Ο Αλή πασάς για να εξυμώσει το Σουλτάνο έστειλε
	στην Κωνσταντινούπολη το Χρ. Τατάνη και τον Κωνσταντίνου Μπαταβάλη γαμπρό στο Καπέσοβο κατόνομο από τη μόνη διασωσόμενη ποιμενική οικογένεια στο Ζαγόρι στον Κάτω και Μεσό μαχαλά της Βίτσας
1820	Ανέγερση του παρεκκλήσιου Άγιου Πάντες και του Καμπαναριού στη θέση 'Κιόσις' της Άνω Βίτσας, από το Θεόδωρο Δημοσογιώρη. Παλιότερα στο παρεκκλήσι αυτό υπήρχαν τοιχογραφίες. Χρησιμοποιήθηκε και ως ενοριακή εκκλησία Άνω Βίτσας
1821	Οι κάτοικοι Μονοδεντρίου για να προφυλαχτούν από την επιδημία πανούκλας, υποχρεώνουν τους ταξιδιώτες (λαζαρέτο) που επιστρέφουν να κάνουν κάθαρση (καρναντίνα) πριν μπουσι στο χωριό
1824	Απεβίωσε ο Μεγάλος Εθνικός Ευεργέτης Μάνθος Ριζάρης
1824	Ο Αναστάσιος Σακελλάριος από το Βραδέτο είναι δάσκαλος στο Μονοδέντρι. Ο ίδιος χρημάτισε δάσκαλος εκεί και το 1827
1825	Ο Αλέξιος Παπαζογλου από τη Βίτσα, εισπράκτορας του Βελή Πασά στη Λάρισα, γραμματικός του Μεχμέτ Ρεσίτ Πασά και του Κιουταχί στο Μεσολόγγι και στην Αθήνα, ανακοίνωσε τους σκοπούς του κυρίου του στον Γ. Μαγγίνα μετά την άλωση της Ακρόπολης, προλαβαίνοντας, προς τιμή του Ζαγορίου, τον όλεbro τον οπλαρχηγό της επαναστατημένης Ελλάδας
1825	Γενικός Προεστώς Ζαγορίου ο Γεώργιος Ντόκος από την Κάτω Βίτσα
1826	Ο Κωνσταντίνος Σερεμέτης (Μπρωγκάνης) έδωσε 10.000 γρόσια για την επισκευή της εκκλησίας Αγίου Αθανασίου Μονοδεντρίου και για να παντρεθούνται φτωγά κορίτσια Επίσης ενό έωισε προίκους και δέκα φτωγά κορίτσια
1829	Ο Καρμουράτης Ασλάν Μπέης επικεφαλής 2.000 ανδρών με 1.200 ίππους μαζί με τον αδερφό του Καπλάν Μπέυ μπήκαν στις 12 Φεβρουαρίου 1829 στο Μονοδέντρι, καταλαμβάνοντας και ληστεύοντας όλα τα σπίτια. Εκεί διέμεναν πολλές ημέρες κάνοντας στους κατοίκους πολλά κακά, απαιτώντας την παράδοση 1.500.000 γρόσια. Αφού πήραν 300.000 γρόσια, έφυγαν ανενόχλητοι, επειδή ο Κιουταχίς δεν μπόρεσε να στρατολογήσει στρατό από έλλειψη χρημάτων. Στα τέλη του 1829 και αρχές του 1830 στο Μονοδέντρι εισέρχονται διαδοχικά οι Ταουλιά Μέτε Μαρτίνης, Ταχίρ Μπέης από το Αργυρόκαπνο και Χατζή Ντέμο από τους Φιλάτες με 300 άντρες ο καθένας, λεηλατώντας αυτό και ζητώντας χρήματα από τους Ζαγορίσιους. Έμειναν δε ο καθένας για δύο μήνες και παίρνοντας ο μεν πρώτος 170.000 γρόσια, οι δε άλλοι δύο 875.000 γρόσια, έφυγαν ανενόχλητοι. Κατά την παραμονή τους στο Μονοδέντρι οι ληστές αυτοί έκαναν πολλά κακά. Συγκατοικούντες με τις οικογένειες άρπαζαν επί έβρισκαν μισροστά τους. Καταδύωσαν γυναίκες παιδιά, κινήσαν στα δόση και τις σπηλιές τους άντρες που κρυβόταν, εσύλσαν τους ναυούς και βασάνισαν πολύ κόσμο (μεταξύ αυτών και τους Δημήτριο Γ. Τογαρά και Αναστάσιο Σακελλάριο) κυρίως στη Μονή Προφήτη Ηλία. Ένα από τους αρχηγούς των ληστών, το Χατζή Ντέμο, συνέλαβε και σκότωσε αργότερα ο Μεχμέτ Ρεσίτ Πασάς. Εύγ δεν μεσολάβησαν ο τότε Μητροπολίτης Ιωαννίνων Βενέδικτος και ο Γενικός Προεστώς του Ζαγορίου Χριστ. Οικονόμου, για να εξυμώσουν τους αδικητάκτους ληστές αυτοί θα είχαν κάνει όλα τα χωριά και θα είχαν σκοτώσει πολλούς ανθρώπους.
1829	Η οικογένεια των Μισιών κατοικεί ακόμη στο Μονοδέντρι. Η ίδια οικογένεια άνοιξε πηγάδι στη Ζίτσα το οποίο φέρει το όνομα αυτής.
1830-1898	Γεννήθηκε ο Δημήτριος Σεμιτέλος καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και συγγραφέας από το Μονοδέντρι Έργα του: • Ηπειροσύνος (βιβλίο πρώτων) Βερολίνο 1834 • Λατινική Γραμματική Αθήναι 1884 • Πινδάρου Σχόλια Παμμακώ Αθήναι • Αντίστοιχο Σοφοκλέους (εισαγωγή, σχόλια, ανάλυση, διάφραση, μετρικά υπόμνημα) Αθήναι 1887 • Διοφάντου επί Πινδάρου και Σοφοκλέα Αθήναι
1830-1831	Βεκύλης Άνω Βίτσας ο Παναγής Κρασόπουλος
1830	Ο Χρήστος και Κωνσταντίνος Σάρρος είναι Αρχιγραμματείς των βυλαετιών Ιωαννίνων και Λάρισας. Ο Κωνσταντίνος χρημάτισε και για κάποιο χρονικό διάστημα και Αρχιγραμματέας του βυλαετιού της Ανδριανουπόλεως.
1830	Η αδελφοσύνη των Ριζάρων αφιέρωσε στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου στο Μονοδέντρι ιερό δισκοπότηρο βαρύτιμο.
1831	Ο Μιχαήλ Σακελλάριος ή Τουρτούρης είναι δάσκαλος στο Μονοδέντρι από το 1831 μέχρι το 1868

(SYNEXIZETAI)

Οι Γερμανοί στο Δίκορφο ...το 1943

Το 1943 ήταν ένα έτος καταστροφικό και ολέθριο για όλο το Ζαγόρι, αφού οι αρχιφασίστες γερμανοί του τότε Χίτλερ, περνούσαν απ' τα χωριά μας, κυνηγώντας τους αμυνόμενους Έλληνες και τα έκαιγαν και τα αφανίζαν ολοσχερώς.

Έτσι απ' τις 22 Οκτωβρίου 1943 είχαν έρθει στους Φραγκάδες (που φαίνονται άμεσα απ' το Δίκορφο) κι όλοι οι Δικορφιώτες, πληροφορημένοι, ανησυχούσαν κι έβγαζαν απ' τα σπίτια τους (αφού πίστευαν ότι θα καούν...) όλα τα τρόφιμά τους. Μάλιστα, όταν είδαν ν' ανάβει μεγάλη φωτιά σ' όλο αυτό το χωριό, τότε ήταν βέβαιοι ότι θα φτάσουν και σ' αυτούς. Όμως δεν είχε φύγει κανένας Δικορφιώτης, αφού ούτε άνθρωποι των ακροτήτων ήταν... ούτε πίστευαν ότι θα έρθουν τόσο γρήγορα σ' αυτούς οι Γερμανοί.

Όμως άλλο τμήμα των Γερμανών είχε έρθει στην Καλωτά και στη Μανασή και χωρίς να φαίνεται ακόμη η φωτιά στα δύο αυτά χωριά... έφτασαν το Σάββατο, 23 Οκτωβρίου 1943 και στο δικό μας χωριό. Και μόλις μπήκαν απ' τον επάνω Μαχαλά είπαν: «Όλοι οι άνδρες να παραδοθούν και να έρθουν στην Κεντρική Πλατεία». Κι αφού τους συνέλαβαν όλους, εκτός ελαχίστων, τους έκλεισαν στην κεντρική εκκλησία του χωριού κι ήταν πλέον έτοιμοι όχι μόνο όλο το χωριό να κάψουν, αλλά και τους άνδρες να εκτελέσουν, όπως έκαναν σε κάθε τέτοια περίπτωση σ' όλη την Ελλάδα τότε.

Ακόμη ερευνούσαν όλα τα σπίτια για να βρουν τους τότε αντάρτες, που πολύ τους κυνηγούσαν. Όμως, ούτε έναν αντάρτη δεν βρήκαν στο Δίκορφο, αφού δεν υπήρχαν πουθενά, και τα αντιγερμανικά συνθήματα που είχαν γράψει στην Κεντρική Πλατεία, προ ημερών, οι ίδιοι οι αντάρτες, οι λογικοί και ψυχραιμοί Δικορφιώτες τα είχαν σβήσει απ' τις προηγούμενες μέρες, για πρόληψη... Κι αυτό ωφέλησε κάπως.

Όμως, για το τότε Δίκορφο υπήρξε μια μεγάλη τύχη και σύμπτωση: Ο πρόεδρος του χωριού Λάζαρος Κοντογιάννης και ο ιερέας του Παπασταύρος, επειδή είχαν μείνει στο Βουκουρέ-

στι της Ρουμανίας επί μία εικοσαετία σχεδόν, ήξεραν άριστα τη ρουμανική γλώσσα. Και κατά καλή σύμπτωση δύο από τους γερμανούς ήξεραν κι εκείνοι τα ρουμανικά. Κι αμέσως, απ' την αρχή, άρχισαν να κουβεντιάζουν και να συνεννοούνται, κάτι που δεν είχε ξαναγίνει σ' άλλο χωριό.

Ο Πρόεδρος κι ο ιερέας τους είπαν απ' την πρώτη στιγμή: «Όλοι οι χωριανοί μας είναι εδώ. Κανένας δεν είναι αντάρτης... Κανένας δεν αντιδρά. Όλοι είναι ήρεμοι και ψυχραιμοί και αγαπούν τα παραδοσιακά στίπια τους και γι' αυτό δεν έφυγαν απ' το χωριό. Μη κάνετε λοιπόν, σας παρακαλούμε, ό,τι κάνετε αλλού...».

Και η εικόνα αυτή και η άμεση συνεννόηση φαίνεται, ότι κάπως προβληματίσε τους τότε γερμανούς σ' ένα και μόνο χωριό, αφού και όλους τους άνδρες του χωριού είχαν στα χέρια τους κι όλες τις οικογένειες και κανένας δεν είχε φύγει στο βουνό.

Έτσι το βράδυ, της ιστορικής εκείνης μέρας για το Δίκορφο, έμειναν στο χωριό, χωρίς να πάρουν καμιά απόφαση αν θα το κάψουν ή όχι, ή αν θα δολοφονήσουν όλους τους συλληφθέντες άνδρες του. Κι έφαγαν και κοιμήθηκαν στα πιο πολλά στίπια του χωριού. Κι εγώ κλεισμένος με τα αδελφια μου μέσα σ' ένα δωμάτιο με την προστασία της μητέρας μου, έβλεπα τους γερμανούς να μπαίνουν και να τρώμαζα, αφού ήμουν οκτώ ετών. Την άλλη μέρα λοιπόν, ύστερα απ' τη συνεχή παράκληση και γλωσσική επικοινωνία των δύο αξέχαστων χωριανών μας, οι γερμανοί του Δίκορφου επικοινωνήσαν με ασύμμετο τηλεφώνημα με τον κεντρικό Διοικητή τους, των Ιωαννίνων, και του είπαν όλα τα συμβάντα λεπτομερώς και αναλυτικώς για το χωριό μας.

Κι εκείνος, όταν πείστηκε ότι όντως όλα έτσι συνέβησαν κι ότι κανένας χωριανός δεν είχε φύγει κι ότι υπήρξε μεγάλη ψυχραιμία σ' αυτό το χωριό τους είπε τηλεφωνικά: «Μη το καίγεται

και μην εκτελείτε κανέναν».

Κι έτσι οι φασίστες εκείνης της εποχής έφυγαν, αφού πρώτα άφησαν ελεύθερους όλους τους συλληφθέντες του χωριού, που βγήκαν από την εκκλησία χαρούμενοι. Κι οι τότε Δικορ-

φιώτες τους έβλεπαν ν' αποχωρούν και δεν το πίστευαν, αφού ήδη η Καλωτά κι η Μανασή δίπλα τους είχαν καεί κι οι Φραγκάδες είχαν αφανιστεί.

Και το γεγονός αυτό ήταν και είναι μια εξαίρεση, που άφησε το Δίκορφο να συνεχίσει την ιστορική μας παραδοσιακή του εμφάνιση μέχρι σήμερα.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

Να δικαιωθούν τα θύματα και οι καταστροφές που προξένησαν οι Γερμανοί (Ναζί) κατακτητές στην Ελλάδα

Πάνω από μισό αιώνας πέρασε και οι αποζημιώσεις - επανορθώσεις και το διπλό αναγκαστικό κατοχικό δάνειο που υπογράφηκε στη Ρώμη το 1942 και ανέρχεται τα 13,5 δισεκατομμύρια δολάρια δε δόθηκαν στην Ελλάδα από τη Γερμανία.

Η Ελλάδα στην περίοδο της Κατοχής έχασε το 15% του πληθυσμού — 600.000 κατοίκους, εκτός από τις υλικές και οικονομικές ζημιές και είναι η πρώτη χώρα με τέτοιες μεγάλες απώλειες σε σύγκριση με τον πληθυσμό.

Οι φασίστες Γερμανοί κατακτητές διαμέλισαν το Ελληνικό Κράτος: Την Ανατολική Μακεδονία δώσαν στους Βουλγάρους, τα νησιά του Ιονίου στην Ιταλία και την Τσαμουρτία στην Αλβανία, πράγμα που δε συνέβει σε καμία Ευρωπαϊκή χώρα που βρισκόταν υπό Γερμανική κατοχή.

Μετά τη λήξη του Β' παγκοσμίου πολέμου οι σύμμαχοι επιδίωξαν τη Γερμανία να πληρώσει στην Ελλάδα, ηθική αποζημίωση 7,5 δισεκατομμύρια δολάρια, εκτός από τις αποζημιώσεις - επανορθώσεις που ανέρχονται σε δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια που δεν έδωσε.

Οι ελληνικές κυβερνήσεις από την «απελευθέρωση» μέχρι σήμερα όχι μόνο αυτά δε ζήτησαν από τη Γερμανία, αλλά ακόμα και αποζημιώσεις από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο που μας χρωστούσαν και είναι η μοναδική χώρα συμμαχική που δεν πήρε αποζημιώσεις.

Τελευταία άρχισε ένας δίκαιος αγώνας πανελλαδικά με τη δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου πολεμικών αποζημιώσεων και αρχίζουν δικαστικοί αγώνες από νομαρχίες, δήμους, κοινότητες που υπέστησαν ολοκαυτώματα και καταστροφές, οι οποίοι μερικοί δικαιώθηκαν από το ανώτερο δικαστήριο τον Άρειο Πάγο και δικάστηκε το Γερμανικό κράτος να πληρώσει. Στα πλαίσια αυτού του αγώνα η Νομαρχία Ιωαννίνων, ο Δήμος Περάματος και ο Δικηγορικός Σύλλογος Ιωαννίνων, οργάνωσαν διήμερο: στις 30 Σεπτεμβρίου και 1 Οκτωβρίου 2000 στη μνήμη του ολοκαυτώματος του χωριού Λιγκιάδων Ιωαννίνων που καταστράφηκε το 1943. Την πρώτη μέρα η εκδήλωση έγινε στην ΕΗΜ Ιωαννίνων στην οποία πήραν μέρος: ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Συμβουλίου πολεμικών αποζημιώσεων Μανώλης Γλέζος, το μέλος του Δ.Σ. κ. Γεώργιος - Αλέξανδρος Μαγκάκης πρώην υπουργός, πολλοί δήμαρχοι, κοινοτάρχες μαρτυρικών πόλεων και χωριών απ' όλη την Ελλάδα οι οποίοι μίλησαν και ανέπτυξαν το θέμα σε πυκνό ακροατήριο από την πόλη μας. Την επομένη 1 Οκτώβρη η εκδήλωση ολοκληρώθηκε στο χωριό Λιγκιάδες τόπο του μαρτυρίου. Η Νομαρχία Ιωαννίνων είχε δώσει εντολή να συγκεντρωθούν στοιχεία των καταστροφών του νομού μας που προξένησαν τα Γερμανικά στρατεύματα Κατοχής. Οι φάκελοι όμως μείναν αζήτητοι στα κατά τόπους γραφεία. Στην περιοχή Ζαγορίου Ιωαννίνων από τα 46 χωριά κάψαν 26 οικισμούς ή μερικώς με χιλιάδες καμμένα στίπια, κατεστραμμένες περιουσίες και εκατοντάδες σκοτωμένους συμπατριώτες μας. Η δικαιοσύνη είναι χρεός ηθικό, υλικό, νομικό, πολιτικό. Η Κυβέρνηση να αναλάβει τις ευθύνες της και να πράξει το καθήκον της βάζοντας το ζήτημα ενθός στη Γερμανία και με το δικαίωμα να καταφύγει στο διεθνές δικαστήριο της Χάγης.

17/10/2000

Γιάννης Φίλης

Ο Καντής, η ανάπτυξη της Δοβράς, το νερό, κατασκήνωση και άλλα

Ο Αλέξανδρος (Καντής) Κομπάρος του Χρυσοστόμου και της Κασιανής, γεννήθηκε στους Ασπραγγέλους (Δοβρά) το 1899 και πέθανε στη Δοβρά στις 10/8/1975. Ελαβε πτυχίο (μονοταξίου Διδασκαλείου) με βαθμό 9,09. Στρατολογική κλάση 1919, Λοχίας στο στρατό, υπηρέτησε 4 χρόνια και 5 μήνες. ΔΑΣΚΑΛΟΣ στα χωριά:

Μέλισσα Ξάνθης	25/9/24 έως 29/12/24.
Ιάσμος Ξάνθης	29/12/24 έως 20/9/28.
Κουτρουλάδες (Παγωνίου)	20/9/28 έως 26/9/30.
Πετσάλι	26/9/30 έως 10/7/33.
Ασφάκι Ιωαννίνων	1939 έως 1947.
Ασπραγγέλοι Ιωαννίνων	1947 έως 1957.

Πρόεδρος εκλεγμένος της Δοβράς από τον Μάιο του 1959 μέχρι τον Αύγουστο του 1964. Μετέπειτα δεν επολιτεύθη. Πατριδολάτης και Δοβρανοιάτλης. Προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες στο χωριό. Πολιτικός υπεύθυνος του ΕΑΜ για μικρό χρονικό διάστημα από τον τελευταίο μήνα του '44 μέχρι τους δύο πρώτους του '45.

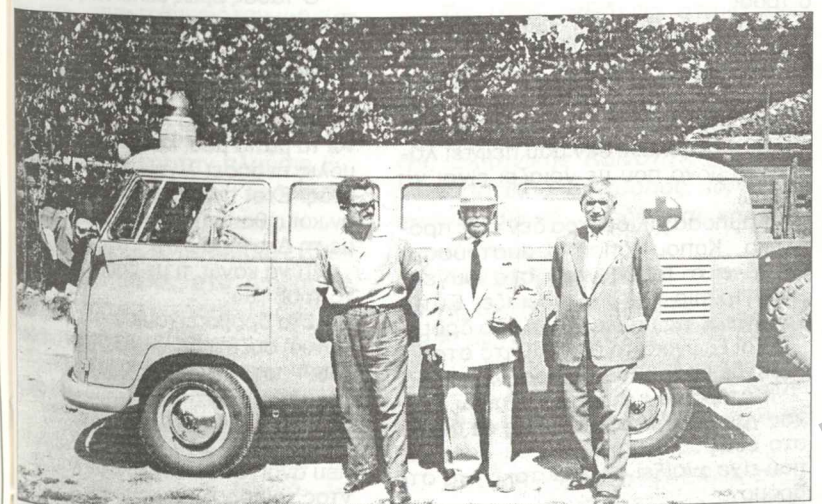
Εκλήθη σε απολογία το 1947 από τον τότε Υπουργό Παιδείας και μετά από ένορκον βεβαίωση των αιμεινίστων Βασδέκη Ευαγγέλου του Μ., δικηγόρο, Γκολέση Κων/νου του Α., Προέδρου Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου Ηπείρου και Μαλεσιδή Δημητρίου του Θ., δικηγόρου.

Απεκατεστάθη.

Συνέβαλε στην αναγέννηση του καμένου χωριού μας. Επί των ημερών του υπήρξαν δύο σχολεία στο χωριό μας. Έγινε δεξαμενή στην Παναγία. Λούτσα στον Άγιο Αθανάσιο. Λούτσα στη θέση Βουνί. Δεξαμενή γύρω από το κεντρικό πηγάδι με βρύσες που υδροδοτείτο ο Πάνω Μαχαλάς' η δεξαμενή διοχέτευε το νερό μέχρι το Χάνι του Καμτσίκ, όπου υπήρχε βρύση, και υδροδοτείτο ο Κάτω Μαχαλάς και ο Μαχαλάς της Σεπετούρας.

Κατασκευάσαν δύο ποτίστρες, μία δίπλα στο σχολικό κήπο και μία στην είσοδο του χωριού (χωράφι Τζάρα), για το πότισμα των ζώων.

Το χωριό μας τότε είχε και γελάδια περίπου εκατό και γομαρομouλάρα περίπου ογδόντα και δύο γιδούρες και με αυτά συντηρούνταν και ζούσαν οι περισσότεροι χωριανοί μας, εκτός βέβαια την επαγγελματική κτηνοτροφία. Διαμόρφωση του Σιαδίου σε πλατεία με τη συμβολή και άλλων χωριανών μας και της προσωπικής εργασίας αυτών' και με τα ψιχουλά από το λάδι της εκκλησίας και το περισσεύμα απ' το μνημόσυνο του Ευεργέτου Γερομήχα (τεχνικός ο Φιρίος). Ιεροψάλης άμισθος από το 1947 μέχρι την ημέρα του θανάτου του, Κυριακή 10 Αυγούστου 1975. Στη λειτουργία της Κυριακής έψαλε και το απόγευμα πέθανε από την καρδιά του. Βοηθούσε όλους τους φτωχούς και κακοτυχούς χωριανούς μας. Κάνοντας τα δικαιολογητικά (χαρτιά) και επιτιγγάνοντας (βγαζοντας) διαφορά επιδόματα. Ως επίσης και για τα άπορα και ορφανά παιδιά. Άμισθος συμβολαιογράφος την εποχή εκείνη και συμβιβαστής των διαφορών των χωριανών μας.

1) Άγνωστος, 2) Πρίντζος, 3) Κατής Κομπάρος

Το ιατρείο (σημερινό Δημαρχείο) ένα τεράστιο κτίριο στη μέση του χωριού μας, έργο αποκλειστικώς του Καντή (Κομπάρου) με πολύ λίγα χρήματα της ελβετικής Βοήθειας και της Κοινότητας με ιατράν, μαία, νοσοκόμα, νοσοκομειακό αυτοκίνητο (δωρεά γερμανίδων κυριών). Και με πρώτον τον ιατράν ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΡΙΣΤΑ ΠΡΙΝΤΖΟΝ, αρχίατρον εν αποστρατεία (πικραμένον πατέρα), οδηγόν Δ. Γκούβαν (Χατζανέστην) που εξυπηρέτησε την εποχή εκείνη και για μεγάλο χρονικό διάστημα ολόκληρον το Κεντρικό και Δυτικό Ζαγόρι μας.

Τον Αλέξανδρον Κομπάρον τον απασχόλησε πολύ η υδροδότηση του χωριού μας, εξηρέυνε τα Κουταβίτσα. Ποιός από τους μεγαλυτέρους δεν ενθυμείται ότι την λιποθυμία (Τσάκα Μπαράκα) εκ Ρουπιάς; Ποιός από μας δεν γνωρίζει ότι πούνα από την κατασκευή του υδραγωγείου επί διορισμένου Προέδρου, δεν ήτο συμβολή και ο οραματισμός του Καντή μας. Ο Καντής εδενδροφύτευσε το λόφο της Αγ. Παρασκευής και φυτεύθησαν στο χωριό μας πολύ μεγάλοι αριθμοί παραιοφύλων δένδρων' καρυδιών, αμυγδαλιών κλπ. Εδώ πρέπει να ενθυμηθούμε τον αείμνηστο Ι. Μαλδογιάννη, πρακτικό γεωπόνο. Ο δάσκαλος τότε έδινε έσοδα στα παιδιά και τα εφύτευαν στις αυλές των σπιτιών, στις ρούγες, στα χα-

λάσματα των καμένων σπιτιών, στους περιβόλους των αλωνιών. Και έτσι η Δοβρά από άγονο και ξηρό γυμνό χωριό που ήταν τότε έγινε καταπράσινο σήμερα και παραγωγικό σε καρύδια.

Ο Καντής ήτο αγαπητός, γλυκός, καλόκαρδος και γελαστός και στο μεγάλο του όραμα - έργο τον βοήθησαν και οι άλλοι χωριανοί μας, ήτοι: Βάσος Τσαπάρης, Λούσις Σκουτέρης, Στέφανος Μαρούτσος, Γούλα Κομπάρος, Τάκης Τσο-λάκης, Τάκης Οικονόμου, Μιχαήλ Γιακουμής και άλλοι χωριανοί.

Το καλοκαίρι το 1950-54 στην Ελάτη (Μπούλτση) λειτουργούσαν οι κατασκήνωσεις του Υπουργείου Παιδείας. Ο Αλέξανδρος Κομπάρος της υπηρέτησε και αυτές, πότε ως αρχηγός, υπαρχηγός, διαχειριστής κλπ. μαζί με άλλους αξιόλογους ζαγορίσιους δασκάλους: Εξαρχόπουλο, Λαζαρίδη, Γεώργιο Φίτιο, Λόνη Τόλογλου, Νεοκλή Μουδοπούλου. Ας με συγχωρέσουν ορισμένοι που τους έξεχασα ή μάλλον οι απόγονοι τους γιατί σποσάδηποτε ξεχάσα.

Ζαλοκόστα Χαριτίνη, Παπαδάκη Καίτη, Κομπάρος (αρχηγός), Τσαμπουρής Θεόδωρος, Λέκκας Λάζαρος, Κοντοστέργιος Θεόδωρος, Θεοδώρου Σάββας, Κομπάρος Μάκης, Αποστολίδου Λουκία, Παπαθανασίου Λευτέρης, Μουδοπούλου

Το 1953 εάν δεν κάνω λάθος ο Καντής (Κομπάρος) ήτο αρχηγός στην κατασκήνωση.

Αγαπούσε όλους τους κατασκηνωτές σαν παιδιά του. Οι ομαδάρχες εις ανταπόδοσιν της αγάπης του έγραψαν και του αφιέρωσαν το τραγούδι που τραγουδιόταν τότε στην κατασκήνωση μαζί με άλλα τραγούδια:

Στην κατασκήνωση
δω πάνω στην Ελάτη
περνάμε μια ζωή
χαρούμενη κεφαλή.

Έχει χρυσή καρδιά
μοιάζει σαν περιβόλι
και ένα χαμόγελο
που του ζηλεύουν όλοι.

Έχουμε αρχηγό
τον κύριο ΚΟΜΠΑΡΟ
που σαν κι αυτόν ποτέ
δεν θα βρούμε άλλον.

Να ζήσεις αρχηγέ μας
σαν τούς γερο πλατάνους
να ζήσεις χρόνια σου
μαζί με όλους τους άλλους.

Υπαρχηγός τότε ήταν ο Λάζαρος Λέκκος, δάσκαλος από το Δίκορφο, άλλο όμορφο Ζαγοροχώρι και ομαδάρχες οι εξής: Αποστολίδου Λουκία, Ζαλοκόστα Χαριτίνη, Κομπάρος Μάκης, Κοντοστέργιος Θεόδωρος, Παπαδάκη Καίτη, Παπαθανασίου Λευτέρης, Τζαμπουρής Θεόδωρος.

Κοινοτάρχες: Θεόδωρου Ηρακλής, Θεοδώρου Μαρिγώ, Θεοδώρου Σάββας, Κιτσολαμπρού Άννα, Σπύκα Βούλα.

Εμείς τα Δοβρανοίτσηλα είχαμε ομάδα βόλεϋ και δίναμε αγώνες με την ομάδα της κατασκήνωσης. Αρχηγός της ομάδας ήταν ο αείμνηστος Βύρων. Τα παιδιά της κατασκήνωσης και της Δοβράς ήταν οι φίλαθλοι και μετά τον αγώνα όλοι μαζί παίζατε και φίλαθλοι στην τραπεζαρία υπό τον ήχο των τραγουδιών και με το τραγούδι του αρχηγού απολαμβάνατε τις κρέμες, τα ρυζογάλα και τα φρούτα, προσφορά της κατασκήνωσης. Τότε δεν υπήρχε η παληώρα των σημειωμένων αναβών, είμασταν όμως πιο κοντά στην ευτυχία.

Η μνήμη μου έφερε μπροστά μου, αρκετή όμορφη και σπιτιούζα κοπέλα, υποψήφια δασκάλα τότε, να κουβαλά το ψωμί της κατασκήνωσης από τον Άγιο Αθανάσιο στην Ελάτη. Και αν δεν κάνω λάθος ήταν η ίδια τις περισσότερες φορές, ποιος να ήξερε τι την βασάνιζε! (Γιατί σήμερα, γκρίζομαλλα και με ελαφρές ρυτίδες).

Από τότε σαράνταεφτά χρόνια μετά, αρκετοί οι απόντες. Που και που συναντιέσαι με κανένα γεροντάκι ή γριουλά συνταξιούχους πλέον.

Ο Καντής μας έφυγε προ είκοσιεπταετίας. Τα έργα του όμως υπάρχουν και σήμερα. Εμείς που τον ζήσαμε από κοντά θα τον θυμούμαστε για τη δημιουργική του, τη συμπνοία, την αγάπη, την αξιοπρέπεια του. Ητο άνθρωπος καλλιεργημένος, Δημιουργικός.

Μιχ. Γ. Κομπ.

Είναι Φλεβάρης του πενήντα οκτώ. Κάθομαι μόνος στον οντά, τυλιγμένος με μια κουβέρτα.

Προσπαθώ να θυμηθώ κάτι από το στρατό. Απολύθηκα τον Οκτώβρη του πενήντα επτά. Από κει και πέρα μένω στο χωριό.

Όταν είναι καλός καιρός, δουλεύω στο άνοιγμα των χαντακιών για να'ρθει το νερό στο Καπέσοβο, τον άλλο χρόνο βοηθάω τη μάνα στα ζώα.

Στο χωριό δεν έχουν μείνει παιδιά. Άλλα είναι στο σχολείο, οι συμμαθητές μου σκόρπισαν στις πόλεις, άλλοι στα Γιάννινα, άλλοι στην Αθήνα να βρουν καμιά δουλειά.

Περνάμε με τις λίγες δραχμές που παίρνω μεροκάματο από τη δουλειά. Ο πατέρας έφυγε από τα Γιάννινα. Βοηθάει την ξαδέρφη μου στο Γυφτόκαμπο. Έχουν νοικιάσει την παράκα που είναι και καφεενείο και εστιατόριο. Τρώει και κοιμάται και του δίνουν και κανένα χαρτζιλίκι. Από αυτό κάπου-κάπου στέλνει και στο σπίτι.

Περιμένο διορισμό... αλλά δεν το ελπίζω. Είμαι σίγουρος ότι η αίτησή μου είναι τελευταία. Όποιος έχει κάποιο μέσο με έναν υπουργό ή βουλευτή, βγάζει πάνω την αίτησή του και άσε τους άλλους να περιμένουν.

Πως θα περάσει ο καιρός ώσπου να διοριστώ; Τι δουλειά να κάνω;

Με την απελπισία μου ακούω τη μάνα να με φωνάζει.

— Γιάννη, έλα... ο ταχυδρόμος έφερε ένα γράμμα...

Απόρρητα, ποιος μου έστειλε γράμμα...! Ίσως κάποιος συνάδελφος ή φίλος από το στρατό.

Το παίρνω, διαβάζω στο φάκελο: «Υπουργείο Εξωτερικών, Πολιτικό Γραφείο Αβέρωφ».

Που με θυμήθηκε ο Αβέρωφ; Εκλογές δεν έχουμε κοντά, έπειτα ξέρει από τους εδώ δικούς του ότι ούτε τον ψήφισα, ούτε πρόκειται να τον ψηφίσω ποτέ.

Το άνοιγω, διαβάζω κι αρχίζω να χοροπηδώνω από τη χαρά μου.

«Σας κάνουμε γνωστόν ότι με την υπ' αριθ. απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, που δημοσιεύτηκε στον υπ' αριθ. φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και κατόπιν δικών μας προσπαθειών, διορίσετε στο Νομό Ξάνθης».

Τι ήταν αυτό...! Τι ανέλπιστα χαρά...! Πως με θυμήθηκε ο Αβέρωφ...! Ποιος πήρε την αίτησή μου και την έβαλε πάνω-πάνω με τους εκατόν πενήντα που διορίζονται;

Η απορία μου λύθηκε, όταν μετά από λίγες μέρες πήγα στο Γυφτόκαμπο να δω τους δικούς μου.

Η ξαδέρφη μου είχε σώσει από βέβαιο θάνατο την ιδιαίτερα του Αβέρωφ, όταν κλείστηκε από τα χιόνια στο δρόμο γυρίζοντας από το χωριό της. Αυτή το θεώρησε μεγάλη υποχρέωση και της το ανταπέδωσε στο πολλαπλάσιο. Αυτή φρόντισε να'ρθει πάνω η αίτησή μου.

Δε με νοιάζει τώρα για τίποτε, αρκεί που θα αρχίσω να δουλεύω. Ούτε με νοιάζει που η Ξάνθη είναι τόσο μακριά, ούτε που και πως θα πάω για διασκόλη, αρκεί που θα δουλεύω.

Αρχισα την προετοιμασία.

Σ' ένα μπόγο και σε μια βαλίτσα έχω όλο το νοικοκυριό μου.

Πήγα στον Γυφτόκαμπο να αποχαιρετήσω τους δικούς μου. Δύο ώρες μες στο χιόνι, εγώ όμως πετούσα.

Φεύγοντας η ξαδέρφη μου μου έδωσε εκατό δραχμές και είκοσι τρεις ο πατέρας. Μ' αυτές έπρεπε να φτάσω ωστην Ξάνθη και να περάσω και τις πρώτες μέρες ως που να πάρω τον πρώτο μισθό.

Ευτυχώς είχα εξασφαλίσει δωρε-

Φύλλα από το ημερολόγιο ενός δασκάλου Έτσι ξεκίνησα για δάσκαλος

άν... τη μετάβαση. Θα πήγαινα με τον Λούσια τον Ντάλα που πήγαινε ξυλεία ενός εμπόρου στην Ξάνθη.

Αποχαιρέτησα τους δικούς μου. Η μάνα μου δεν ξεκολλούσε από πάνω μου, με έσφιγγε στην αγκαλιά της, με φιλούσε, με φιλούσε.

Της έσφιξα τα άγια χέρια της και της είπα:

— Μην στενοχωριέσαι, δεν θα σας ξεχάσω ποτέ.

Στο δρόμο για τα Γιάννινα το μυαλό μου γυρίζει πίσω, στα πρώτα μου χρόνια, στην κατοχή, στον ανταρτοπόλεμο, στη Βελλά... στο στρατό... Πόσες δυσκολίες, πόσος πόνος...

Στο μυαλό μου έρχεται ο κυρ Βασίλης.

— Μην απελπίζεσαι, θα'ρθουν καλύτερες μέρες. Να αγαπάς με όλη σου την ψυχή τα παιδιά. Γι' αυτά τα παιδιά ο Στέφανος μου έμεινε πάνω στα βουνά της Κόνιτσας.

Βούρκωσαν τα μάτια μου.

— Πως θα ήθελα Στέφανο να σε είχα κοντά μου.

Κάνω τον πρώτο και μοναδικό όρκο στη ζωή μου. Στέφο, ό,τι και να μου συμβεί, δεν θα πάψω να αγαπώ τα παιδιά. Θα σε θυμάμαι πάντα.

Κατεβαίνω στα Γιάννινα. Παίρνω τα χαρτιά μου από την Επιθεώρηση και περιμένω τον Λούσια έξω από το ξενοδοχείο του Κόρακα, να με πάρει για την Ξάνθη.

Περιμένω, περιμένω, πουθενά Λούσιας. Ποιος ξέρει τι του συνέβηκε, σκέπτομαι, θα'ρθει...

Περνάει και το βράδυ της Τρίτης. Κοιμάμαι στο ξενοδοχείο. Κάτι για ύπνο, κάτι για φαγητό, χλάσα τις είκοσι τρεις δραχμές.

Την Τετάρτη караούλι πάνω είδα έξω από το ξενοδοχείο. Κρύο, παγωνιά, άρχισε να ρίχνει και βροχόχιονο. Κατά το μεσημέρι... να και ο Λούσιας... τρέχω σέρνοντας το μπόγο και κουβαλώντας τη βαλίτσα. Του κάνω νόημα... δε σταματά.

Τον βλέπω σταματά έξω από το Γιαλί Καφενέ. Του λέω να φορτώσω τα πράγματά και να πάω μέσα.

— Δε μπορώ να σε πάρω, μου λέει, έχω τον έμπορο και την κουνιάδα του...

Έπεσα από τον ουρανό... Τι ήταν πάλι αυτό;

— Και με τι θα φύγω βρε Λούσια; Νάξερα, δεν θα καθόμουνα στα Γιάννινα να ξεδιψώ τα λεφτά μου.

— Αν μπορείς, μπες πάνω στην καρότσα, πάνω στα ξύλα, κάτω από την τέντα.

— Πως θα περάσω την Κατάρη όλη τη νύχτα πάνω στην καρότσα; Σιγουρά θα πεθάνω από την παγωνιά.

Γυρίζω απελπισμένος στο μπόγο μου. Κάθομαι πάνω με σταυρωμένα τα χέρια. Τώρα, τι γίνεται;

Τα λεφτά φτάνουν μόνο για εισιτήρια μέχρι τη Θεσσαλονίκη. Από κει και πέρα; Δεν με νοιάζει για φαγητό, ένα κομμάτι ψωμί θα το αγοράσω...

Με πιάνει απελπισία. Βουρκώνουν τα μάτια μου, σφίγγεται η ψυχή μου.

«Μην απελπίζεσαι, μην απελπίζεσαι...», ακούω μια φωνή μέσα μου, «πέρασε και χειρότερα...».

Είναι να μην απελπιστώ; Την Παρασκευή πρέπει να ορκιστώ στην Επιθεώρηση, είναι η τελευταία μέρα.

Και ξαφνικά βλέπω ένα γνωστό φορτηγό. Ήταν ο Τάσος ο Χρυσικός, φορτωμένος κι αυτός ξυλεία.

Είχα ακούσει στο Γυφτόκαμπο ότι

θα πήγαινε κι αυτός για την Ξάνθη, δεν ήξερα όμως ούτε πότε θα φύγει ούτε αν έφυγε.

Σταμάτησε και κατέβηκε στο εστιατόριο κάτω να φάει. Τον πλησίαζω.

— Τάσο, αν πας για την Ξάνθη, με παίρνεις και μένα μαζί σου; Ήταν να φύγω με τον Λούσια και με άφησε, δε με πήρε.

— Γιατί να μην σε πάρω; Κι εγώ πάρε θάλω.

Μες την απελπισία, να το φως! Δε με ένοιαζε πως θα φτάσω, αν το φορτηγό ήταν ένα σαράβαλο προπολεμικό, χωρίς καμία άνεση, χωρίς καλοριφέρ, με το κρύο να παίρνει στο κουβούκλιο από σαράντα μεριές.

Αρκεί που θα έφταναν.

Ξεκινήσαμε, είναι Τετάρτη απόγευμα.

Μέχρι το Μέτσοβο κανένα πρόβλημα. Το κρύο δεν με πειράζει.

Πάνω από το Μέτσοβο καθήσαμε στην παράγκα κάτω να φάμε. Εκεί ήταν σταματημένος και ο Λούσιας.

Τι να του πω; Μήπως ήταν υποχρεωμένος να με πάρει; Αν ήθελε με έπαιρνε. Εκεί γνωρίστηκα και με τον έμπορο που είχε την ξυλεία. Ήταν Λαοιανός και έμενε σε ένα χωριό έξω από την Ξάνθη. Μου έκανε το ορίστε στο σπίτι του, όταν μπορέσω. Του το υποσχέθηκα. Που να το ήξερα ότι αυτή η γνωριμία θα αποτελέσει το μεγάλο σταθμό στη ζωή μου.

Σηκωθήκαμε να ξεκινήσουμε για το ταξίδι μας.

Στην πόρτα μας σταματά ένας χωροφύλακας.

— Αν πάτε, θα πάτε με δική σας ευθύνη. Ο δρόμος στην Κατάρη είναι κλεισμένος. Τα μηχανήματα δεν καθαρίζουν τη νύχτα. Το χιόνι είναι πάνω από'να μέτρο.

— Τι θα κάνουμε; λέει στο Λούσια ο Τάσος.

— Εγώ θα περάσω, το αυτοκίνητό μου βγαίνει, είναι καινούργιο.

— Τότε και γω θα προχωρήσω...

— Κι αν μείνετε, μη ζητήσετε βοήθεια...», τους λέει ο χωροφύλακας.

Εγώ δε μιλάω, δεν μου πέφτει λόγος, το μόνο που με νοιάζει είναι να φτάσω.

Κάμποσα χιλιόμετρα δεν είχε πρόβλημα. Κάπου-κάπου σταματούσαμε να βάλε ο Τάσος νερό στο ψυγείο. Ήταν τρύπιο και όλα άδειαζε. Ευτυχώς ήξερε τις πηγές δίπλα στο δρόμο.

Και ξαφνικά το αυτοκίνητο σταμάτησε. Δε μπορούσε να προχωρήσει.

Κατεβαίνουμε κάτω, ο πίσω τροχός γυρίζει στον αέρα χωρίς να πιάνει στο έδαφος. Είχε πέσει σε λακούβα που είχε ανοίξει άλλο αυτοκίνητο στο δρόμο.

Και τώρα..., τι γίνεται..., πως θα μπορούσαμε να βγούμε!

Παίρνουμε τον κασμά και προσπαθούμε να σπάσουμε τον πάγο μπροστά από τον τροχό, είναι αδύνατο, ο κασμάς πετά σπίθες σαν να χτυπά σε σίδερο. Περιμένουμε μήπως κάποιος έρθει να μας τραβήξει. Δεν περνά κανένας. Αν περιμένουμε ως το πρωί που θα'ρθουν τα μηχανήματα, θα πεθάνουμε από το κρύο. Η θερμοκρασία είναι πολύ κάτω από το μηδέν.

Ο Τάσος σκέφτηκε να βάλε σανίδες μπροστά από τον τροχό, να σφίξουν στο χιόνι και να πιάνει ο τροχός.

Ευτυχώς το κόλλη έπιασε.

Στην αρχή οι σανίδες καίγονταν με την τριβή, μετά όμως βγήκαμε.

Πιο πάνω ένα φορτηγό είχε ντελαπάρε και είχε αδειάσει όλα τα πορτοκάλια στον κατήφορο μες στο χιόνι.

Πλησιάζουμε προς τον αυχένα. Εδώ το ανεμοσούρι ρίχνει το χιόνι μπροστά στο μαρμυρί, κολλά και μας κόβει τελείως την ορατότητα. Το χιόνι από το ένα μέρος του δρόμου ως το άλλο είναι πάνω από δύο μέτρα.

— Και τώρα, τι κάνουμε Τάσο; Πως θα προχωρήσουμε;

— Δε βλέπω καθόλου, δε μπορώ να προχωρήσω.

— Και τι θα γίνει; Αν μείνουμε ως το πρωί, θα πεθάνουμε από το κρύο.

— Ξέρεις τι θα κάνουμε; μου λέει ο Τάσος. Εσύ θα βγεις έξω τυλιγμένος με το πανωφόρι σου και μια κουβέρτα, θα κάθεται πάνω στο κατώ (το αυτοκίνητο, ένα μερσεντές προπολεμικό, είχε ένα κατώ δύο μέτρα), και θα καθιζείς το μαρμυρί με την ανάποδη της χτένας σου, έτσι θα μου ανοίγει ένα παραθυράκι να βλέπω, ενώ θα τριβω το τζάμι με το στούπι κι έτσι θα προχωρήσουμε.

Τι να κάνω, μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα. Και μέσα παγωμένοι και έξω παγωμένοι. Μήπως έτσι προχωρήσουμε...

Τυλιγμένος στο παλτό μου και στην κουβέρτα καθίζω το κρύσταλλο από τον πάγο, ο Τάσος ζέτανε το κρύσταλλο με το στούπι κι έτσι σιγά-σιγά προχωρούσαμε. Κάθε τόσο κατεβαίνα, έμπαινα μέσα στο κουβούκλιο, ζεσταίνονταν λίγο και ξανά το ίδιο.

Πόσο χρόνο είχαμε κάνει ούτε θυμάμαι, αυτές τις ώρες ο χρόνος σταματά.

Παγωμένοι και οι δυο, περισσότερα εγώ, φτάσαμε τα χαράματα στον Κάμπο του Δεσπότη. Εκεί κατεβήκαμε, ζεσταθήκαμε, φάγαμε κάτι και ξαναξεκινήσαμε.

Φτάνοντας στην Κοτσούφλιανη, άλλος καιρός. Ένας λαμπρός ήλιος έλουζε την πεδιάδα της Θεσσαλίας.

Για δες μέσα σε λίγες ώρες που πέρασε από την κόλαση στον παράδεισο! Τώρα το αυτοκίνητο δεν έχει πρόβλημα.

Ο Τάσος όμως θέλει να φτάσει την Παρασκευή στην Ξάνθη και να ξαναγυρίσει στο Βόλο.

Μου λέει:

— Γιάννη, θα πάμε συνέχεια, εγώ κάπου-κάπου για λίγα λεπτά θα κλείνω το πράγιο μου, εσύ δεν θα κοιμάσαι, μόνοις περάσει λίγη ώρα θα με ακου-ντάς. Έτσι που είμαστε κουρασμένοι, αν κοιμηθούμε και οι δυο, θα φτάσω με τη Δευτέρα στην Ξάνθη.

Τι να κάνω, τι με βρήκε και δεν θα το τραβήξω;

Στο δρόμο είχαμε θεολογική, κοινωνική συζήτηση. Αυτός ήταν οπαδός του Ψαρουδάκη, της Χριστιανικής Δημοκρατίας, αρχίσταμε λοιπόν μία συζήτηση που κράτησε ως την Ξάνθη.

Τα μάτια μου κλείνουν. Κάπου-κάπου είναι απλό αλλά δραστήριο άνθρωπο, προικισμένο με πολλά ενδιαφέροντα, με πάθος στο διάβασμα και την ιστορία του τόπου του. Να πως αυτοβιογραφείται:

«Γεννήθηκα στο Μαυρονόρος των Ιωνίων, στις 8-2-1924 από γονείς γεωργούς. Το 1926 πέθανε ο πατέρας μου, αφήνοντας πίσω τη μάνα μου με τέσσερα παιδιά. Τα πρώτα γράμματά τα έμαθα στο Δημ. Σχολείο Μαυρονόρους που το τελείωσα το 1937.

Το 1938 ξενιτεύτηκα στην Αθήνα, όπου έκανα διάφορες δουλειές να να ζήσω.

Το Γενάρη του 1941, λόγω του πολέμου με τους Ιταλούς, γύρισα στο χωριό.

Το 1942 εντάχτηκα στην Εθν. Αντιστάση εναντίον των Ιταλογερμανοφασιστών.

Το 1945 με τη συμφωνία της Μοντεκαπίνι, αποστρατεύτηκα.

Το 1946 το Μάη, κατατάχτηκα στον εθνικό στρατό και απολύθηκα

Γιάννης Βακάρης
από το Κουκούλι

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΣΤ. ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ (Τσερβάρι) ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Νίκος Θ. Υφαντής

κή, ενδυμασίες, ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, παιδικά παραδοσιακά παιχνίδια, κοσμική κίνηση, λαϊκές εκφράσεις, για να κλείσει στο ΙΑ' κεφάλαιο με επίμετρο του βιβλίου του «Ελαφότοπος (Τσερβάρι)» του 1991 και με το χρειαζόμενο για την κατανόηση γλωσσάρι.

Στον επίλογο εμπιστεύεται τους κόπους του στους «νιους του χωριού» για το σωστό του μέσα στους αιώνες ανατυπώνοντάς το, όντας παίρνει να σώνεται, γιατί σώζοντάς το σώζουν σύγκαίρα τη λαϊκή παράδοση του τόπου, απ' όπου κρατούν οι ρίζες τους, παράριζα άλλωστε και οι ίδιοι της κακοτραχάλης, αλλά αξιολογικής Τσερβαρόραχης».

Η πολυτελής έκδοση του βιβλίου συμπληρώνεται με την χαρακτηριστική φιλοτέχνηση από τον συγγραφέα του ζωγράφου Μιχάλη Οικονομίδη: Μια παραδοσιακή εξώπορτα

στο οπισθόφυλλο και μια συμβολική παλιά κλειδωνιά στο εξώφυλλο. Είθε να μην είναι προφητικός ο συμβολισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

Σ' αυτούς λογαριάζεται και ο Μενέλαος Κικόπουλος, ο οποίος με το πολύτιμο υλικό του μας χάρισε ένα έργο απόσταγμα αγάπης για τον γενέθλιο τόπο. Με το κείμενο, το πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τους χάρτες, καταγράφει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή και τον πολιτισμό του μικρού του δικού του χωριού του, το οποίο πριν από μισόν αιώνα αποτελούσε βασί-

λεισμός και να μη σημάνει το σφάλμα των χωριών μας από την αδυσπότη ερήμωση και από την δική μας αμέλεια και εγκατάλειψη.

Την τελευταία δεκαετία —και μακάρι να συνεχιστεί— παρατηρείται κάποια αξιοπρόσεκτη εκδοτική ανάδυση του ιστορικολαογραφικού πολιτισμού μας, η οποία εκφράζεται από συγγραφείς που πονούν τον τόπο τους και αφιερώνουν χρόνο και κόπους, φέρνοντας στην επιφάνεια ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία από καιρό καταχωνιασμένα και λησμονημένα. Παρατηρείται δηλ. μια νοσταλγική αναδίφηση και μια γνωριμία σε βάθος με τον τόπο μας. Ευτυχώς, που υπάρχουν ακόμη ρομαντικοί εραστές της μικρής ιδιαίτερης αγαπημένης πατρίδας τους.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ένα βραβείο που αναδεικνύει το Ζαγόρι

Ένα πολύ σημαντικό γεγονός στη διάρκεια του καλοκαιριού, που δυστυχώς πέρασε απαρατήρητο για τους Ζαγορίσιους ήταν η βράβευση του Γιαννιώτη φωτορεπόρτερ **Σπύρου Πέτροβα** σε διεθνή φωτογραφικό διαγωνισμό στο **Στρασβούργο** για το θέμα το τρίτοξο γεφύρι των Κήπων Ζαγορίου «**The Zagori's Gardens, the three-bowed Bridge**».

Στον εν λόγω διαγωνισμό πήραν μέρος περισσότεροι από πεντέμισι χιλιάδες φωτογράφοι από 53 χώρες όλου του κόσμου με θέμα την ανάδειξη της ευρωπαϊκής κοινής κληρονομιάς.

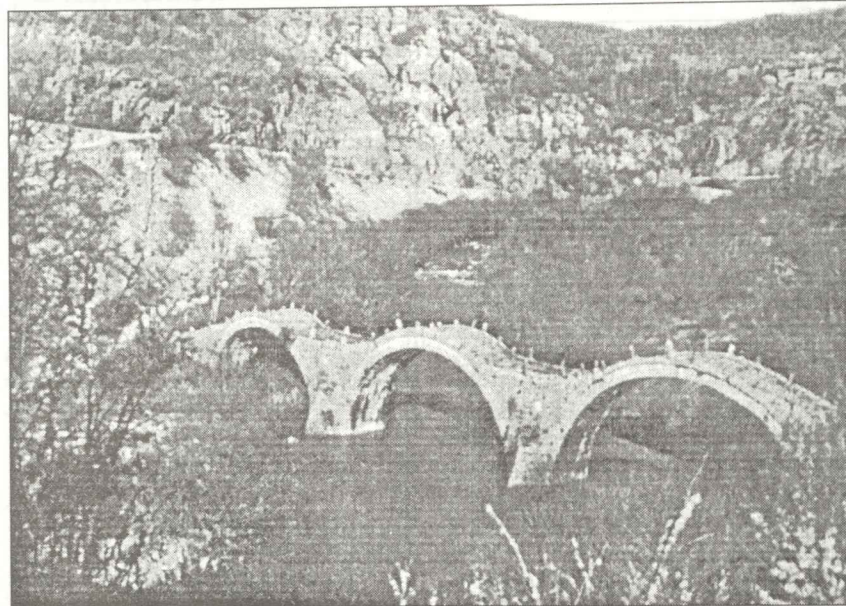
Η βραβευμένη φωτογραφία με το τρίτοξο γεφύρι των Κήπων, κατέλαβε την 11η θέση στο διαγωνισμό και είναι το μοναδικό βραβείο σε Ελλάδα φωτογράφο, που μεταφράζεται και σε 1000 φράγκα, τα οποία ισοδυναμούν με 152 ευρώ.

Ετσι η προσπάθεια του εκλεκτού φωτορεπόρτερ εκτός από την δική του ικανοποίηση, ηθική και υλική ανέδειξε, για μια ακόμη φορά την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του Ζαγορίου κατατάσσοντάς την στην πρώτη γραμμή του τουριστικού ενδιαφέροντος όχι μόνο της Ευρώπης αλλά και όλου του κόσμου. Το θέμα που βραβεύτηκε θα κοσμήσει πλέον σαν αφίσα όλα τα τουριστικά γραφεία και των πέντε ηπείρων, γεγονός, που πρακτικά σημαίνει την τεράστια προβολή της περιοχής του Ζαγορίου.

Οι ανεπανάληπτες φυσικές του

καλλονές, το άρτια δομημένο οικιστικό περιβάλλον και η συνεχώς αναπτυσσόμενη τουριστική του υποδομή το αναδεικνύουν σε ένα τόπο με άρι-

στοιχεία είναι το μεγαλύτερο «ατού» για την περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής μας και οφείλουμε να τη διατηρήσουμε ανέθετη.

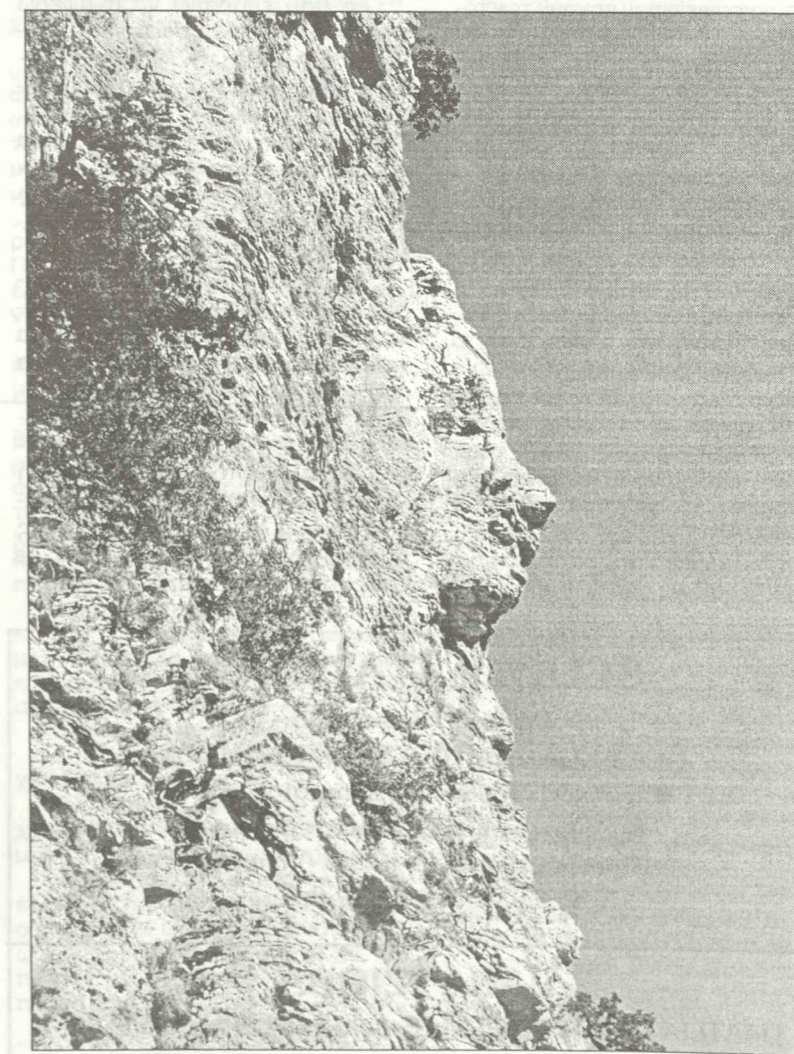

στες προοπτικές στον τουρισμό. Μαζί με την πρόσφατη βράβευση από την Ευρωπαϊκή Ένωση του Μονοδενδρίου, σαν ένα χωριό με παράδοση και πολιτισμό η περιοχή μας μπαίνει σε μια νέα τροχιά ανάπτυξης και είμαστε υποχρεωμένοι να προσαρμοστούμε με αυτή την πραγματικότητα.

Πρέπει όλοι μας να αναγνωρίσουμε, πως η πολιτιστική μας κληρονομιά

Τα πέτρινα γεφύρια μας, τα καλικά μαρμαραρχοντικά μας, οι άγριες χαράδρες μας, οι βαθύσκοιες ρεματιές και τα γόργαρα νερά των ποταμών μας, η πλούσια πανίδα και ο ζαγορίσιος πολιτισμός είναι τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν την εικόνα του Ζαγορίου και το κάνουν φημισμένο σ' όλο τον κόσμο.

Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η φύση είναι ο πιο μεγάλος καλλιτέχνης, ο ανεπανάληπτος δημιουργός, είπαν. Όποιοι διαφωνεί, αρκεί η παραπάνω φωτογραφία του φίλου Τσεπελοβίτη και Ζαγορολάτη Γιάννη Γιαννακού, που ζει χρόνια τώρα στη Γερμανία.

Ο Γιάννης κάθε καλοκαίρι έρχεται στο Ζαγόρι του, για να γεμίσει με εικόνες παιδικών αναμνήσεων, με ήλιο και... κλαρίνο για να «βγάλει» πιο εύκολα (όπως λέει) το χειμώνα εκεί στη μοναχική Γερμανία.

Φέτος, περιπλανώμενος εκεί κάπου στις χαράδρες, κοντά στο «Βικάκι» αποτύπωσε το όμορφο γλυπτό, έργο της μάνας φύσης, της ανεπανάληπτης στο Ζαγόρι μας.

Χαρείτε την, όπως την χαρήκαμε κι εμείς.

«Ζ»

Καλλιτεχνικά

Ο Κώστας Μάνος στο Μονοδένδρι

Η έκθεση στο Ριζάκειο Κέντρο Εκθέσεων στο Μονοδένδρι με φωτογραφίες του Κώστα Μά-

νου από την Ελλάδα της δεκαετίας του 1960, όχι μόνο συνεζητείται, αλλά και παρατίθεται μέχρι και τις 30 Νοεμβρίου, ακριβώς λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος του κόσμου και των συνεχών επισκέψεων.

Η έκθεση γίνεται σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη. Ώρες λειτουργίας καθημερινά εκτός Δευτέρας 11.00-17.00.

Καλλιτεχνικές δραστηριότητες του Συλλόγου Καπεσοβιτών

Ο δραστήριος Σύλλογος των Καπεσοβιτών ανεβάζει στις 16 Δεκεμβρίου 2000 το έργο «Το αλί του Αλή» σε συνεργασία με το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννίνων. Το εν λόγω έργο έγραψε η Νίκη Ζούκη, φιλόλογος, από το Καπέσοβο.

Προσέτι έχουν εκδοθεί τα πρακτικά του επιστημονικού συνεδρίου «Περί έρωτος», το οποίο έγινε το περυσινό Φθινόπωρο στην Πασχάλειο Σχολή και παράλληλα, ετοιμάζεται ένα ακόμα επιστημονικό συνέδριο για τον Ιούνιο, με θέμα την Πολιτιστική Οικολογία, σε συνεργασία πάντα με τον Τομέα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Επιστολές

Στο τελευταίο φύλλο σου (αρ. 270), ο κ. Στ. Χριστογούλας στο σημειώμά του «Κέντρο Ενημέρωσης Ζαγορίου και αρχιτεκτονική παράδοση», όπου ρωτάει για τον προορισμό του, γράφει:

«Κάποιοι, ασυλλόγιστα, είπαν και σύγκριναν το ανωτέρω κτήριο με την αρχιτεκτονική παράδοση του τόπου».

Ψάχνοντας στα περασμένα φύλλα σου, βρήκα πως μόνο ο υποφαινόμενος ασχολήθηκε με το κτήριο αυτό και το συνέκρινε με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του Ζαγορίου (φύλ. 264).

Λογικό συνάψω είναι να υποθέσω ότι ο κ. Χριστογούλας εννοεί εμένα. Γι' αυτό, σε παρκαλώ, να μου επιτρέψεις να τον ρωτήσω μέσα από τις στήλες σου: Ήταν λάθος μου να μιλήσω και να συγκρίνω το κτίσμα αυτό (που κατά την ταπεινή μου γνώμη εισάγει, κατά κάποιο τρόπο,

Γιάννινα 9-11-2000

Με ευχαριστίες
Βύρων Βαρζώκας

Το Ζαγόρι σας υποδέχεται

Πηγαίνοντας προς το Ζαγόρι, μας υποδέχεται ένα «αντιπροσωπευτικό δείγμα» σύγχρονης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Ένα κτήριο, όνειδος για την οικιστική μας παράδοση μελετημένο και κατασκευασμένο από ανθρώπους που δεν μπήκαν στον κόπο να κατατηρήσουν έστω και λίγο τα τυπικά μορφολογικά και λειτουργικά στοιχεία της περιοχής.

Ένα κτήριο ξένο προς το περιβάλλον, χωρίς σύνδεση και συνέχεια, τοποθετημένο στην τύχη και όπως πάντα δίπλα στο δρόμο. Ένας άσπρος λεκές στον ήρεμο κάμπο της Ντοβράς. Το φώλι άραγε για την απαρχή μιας νέας άναρχης οικοδομικής δραστηριότητας;

Ένα μνημείο πάντως, κακόγουστης συμμετρίας, ψεύτικης κατασκευής και χυδαίας μίμησης, προορισμένο να υποδέχεται άραγε ποιούς;

Μια ψεύτικη στέγη που δεν κρατά ούτε τα προσχήματα σε ό,τι αφορά τις κλίσεις και την επικάλυψη. Ένας τσιμεντένιος σκελετός, ντυμένος με ένα «παζλ» πέτρας. Τα εκτός αναλογίας και κλίμακας ανοίγματα. Μια κακή σύνθεση που προσπαθεί να καθαγιαστεί με τα «παραδοσιακά» υλικά. Μια αποτυχημένη συνταγή γι' αυτούς που τη μαγειρεύσαν.

Αναρωτιέμαι, δεν θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για να «υποδεχεται» το γκρεμισμένο αλλά τόσο διακριτικό μέσα στο χώρο κτήριο που βρίσκεται λίγα μέτρα πιο πέρα απέναντι από τον Άη Θανάση;

Οι παραπάνω σκέψεις δεν αποτελούν μόνο προσωπική άποψη, αλλά γενικότερη θέση ειδικών και μη, ανθρώπων που δεν έχασαν ακόμα τη μνήμη και το μεράκι τους, ανθρώπων που ήρθαν να φιλοξενηθούν ή να απολαύσουν το «μοναδικό Ζαγόρι» και ντόπιων που καθημερινά η αισθητική τους δοκιμάζεται;

Κατερίνα Ζαριδή

ΤΟ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΟ ΜΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Τίσω έφτασε το πλήρωμα του χρόνου, να ευχαριστήσουμε θερμά το Δήμαρχο Κεντροδυτικού Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, δια την υδροδότηση των κοινοτικών διαμερισμάτων του δήμου (Βίτσα, Μονοδένδρι, Άνω, Κάτω Πεδινά, Δίλοφο κλπ.) από την περιοχή Ασπραγγέλων και να συλλογιστούμε εκ του ασφαλούς πλέον, ποια θα ήταν η κατάσταση το περασμένο καλοκαίρι, στα κοινοτικά αυτά διαμερίσματα χωρίς νερό.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια λοιπόν στον κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, Δήμαρχο Κεντροδυτικού Ζαγορίου που συνέλαβε το συγκεκριμένο όραμα και πρόβλεψε τις αυξημένες ανάγκες των κοινοτικών διαμερισμάτων σε νερό, και παρά τις αντίθετες απόψεις ορισμένων δημοτικών συμβούλων πλην του εξαιρετού επιστήμονα, κ. βασιλείου Τζιόβα, Δημοτικός Σύμβουλος των Κάτω Πεδινών, ο οποίος στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου δήλωσε επί λέξη «θέλουμε νερό και ας το φέρει όποιος θέλει», έτσι έγινε στην ολοκλήρωση του συγκεκριμένου

έργου (ύδρευση των κοινοτήτων).

Ας σκεφτούμε λοιπόν όλοι αν θα πραγματοποιούνταν η Θερινή Ακαδημία Θεάτρου και οι Εκδηλώσεις Μονοδενδρίου, αν θα λειτουργούσαν ομαλά οι ξενοδοχειακές μονάδες και οι λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις (καφενεία, εστιατόρια), αν θα πραγματοποιούνταν οι εορταστικές εκδηλώσεις και πανηγύρεις (15 Αυγούστου, 26 Ιουλίου κλπ.).

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη όμως, να μην αναφέρουμε και την αμέριστη οικονομική βοήθεια που προήλθε από κονδύλια, τα οποία μόνο ο κ. Άγγελος Κίτσιος μπορούσε, να «ανακαλύψει». Για άλλη μια φορά ο κ. Άγγελος Κίτσιος, φάνηκε να είναι μπροστά από την εποχή του, όπως και παλαιότερα ήταν μπροστά από την εποχή του ο μεγάλος Κ. Φρόντζος.

Επίσης αξίζουν θερμά ευχαριστήρια στους κατοίκους της κοινότητας Ασπραγγέλων για την θετική αντιμετώπιση του θέματος.

Αθανάσιος Ε. Βασδέκης
Ιωάννινα 14-10-2000

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ Ο ΚΟΜΒΟΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΓΙΑ ΖΑΓΟΡΙ

► Του ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ ΠΟΡΦΥΡΗ.

Αντιπροέδρου Συλλόγων Ελατινών «Η ΕΛΑΤΗ»

Κύριε Διευθυντά,

Διαβάσαμε στο αριθ. 12866/16-17 Σεπτεμβρίου φύλλο της εφημερίδας σας με τίτλο «Τι απάντησε ο κ. Μιχ. Πραπίδης στην κα Γιαννακού-Ντιναλέξη» σχετικά με την κατασκευή πεζοδρομίων πλησίον του Αεροδρομίου και την κυκλοφορία των οχημάτων στον κόμβο προς το Κεντρικό και Ανατολικό Ζαγόρι.

Εμείς κατ' αρχήν θέλουμε να συγχαρούμε την κα Ντιναλέξη για την ευαισθησία της για τα τοπικά προβλήματα με την ιδιότητά της ως Νομαρχιακής Σύμβουλος.

Με την επιστολή μας θέλουμε να σταθούμε στην απάντησή του κ. Πραπίδη σχετικά με την κατασκευή κόμβου προς το Κεντρικό και Ανατολικό Ζαγόρι και να εκθέσουμε και τις δικές μας απόψεις. Δεν συμφωνούμε με την άποψη του κ. Πραπίδη ότι υπάρχει ορατότητα στην συγκεκριμένη διασταύρωση που βρίσκεται επί της εθνικής οδού και ιδιαίτερα όσοι κινούνται επί της επαρχιακής οδού και προτίθενται ερχόμενοι από τα Ζαγόρι να κινηθούν αριστερά προς Ιωάννινα. Η ορατότητα προς τα αριστερά είναι πολύ περιορισμένη γι' αυτοκίνητα επί της εθνικής οδού κινούνται με μεγάλη ταχύτητα με αποτέλεσμα ανά πάσα στιγμή να υπάρχει ο κίνδυνος συγκρούσεων με υπερβολικές συνέπειες.

Πέρα δε τούτων με την νεοκατασκευασθείσα αερογέφυρα πλησίον της διασταύρωσης το πρόβλημα επιδεινώθηκε.

Αλλά η απορία μας είναι 1) Πως δεν είναι αναγκαία η κατασκευή κόμβου στο συγκεκριμένο σημείο όταν είναι αναγκαία η κατασκευή προς το χωριό Περίβλεπος όπου, η ορατότητα εκτείνεται στον χώρο συνάντησης της κοινοτικής οδού με την εθνική οδό είναι 1 χιλιόμετρο και δεν είναι αναγκαίος ο κόμβος προς Ζαγόρι όταν αριστερά προς Ιωάννινα, η ορατότητα είναι 100-150 μ. και προς τα δεξιά γύρω στα 400 μ. και 2) Τα προς και από τα Ζαγοροχώρια κινούμενα οχήματα και λόγω του μεγάλου τουριστικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η περιοχή είναι πολλαπλάσια αυτών που κινούνται προς το χωριό Περίβλεπος.

Έχουμε δε τη γνώμη ότι το πρόβλημα δεν λύνεται με την πρόταση του κ. Πραπίδη ν' αστυνομεύει, τροχαία την περιοχή (πόσες ώρες θα υπάρχει τροχαία στην συγκεκριμένη διασταύρωση); γιατί εμείς μέχρι σήμερα δεν είδαμε στο συγκεκριμένο σημείο Τροχαία.

Εμείς δε Διευθυντά πιστεύουμε ότι η δημιουργία κόμβου στη συγκεκριμένη διασταύρωση είναι απαραίτητη και απορούμε πως μέχρι σήμερα δεν έχουν προβληματισθεί οι κύριοι Δήμαρχοι Κεντρικού Ζαγορίου και Τύμφης ώστε να προβούν στις δέουσες ενέργειες επίλυσης του προβλήματος.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

Το πανηγύρι του Σωτήρος στον Ελαφότοπο

Γράφει η Ελένη Δούβλη

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος το πανηγύρι μας ξημέρωσε ως την τέταρτη μέρα.

Παρά την αισθητή απουσία του Γρηγόρη μας, όλοι γλάντησαν με την ψυχή τους. Το νέο συμβούλιο της Ενώσεως Αποδήμων έκανε το παν για την επιτυχία.

Ο Πρόεδρος Πάκης Γκογιάννος με την ακούραστη γυναίκα του Νίκη έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους, μαζί με τον αντιπρόεδρο Παύλο Εμμανουήλ, τον υπόλοπο συμβούλιο, τους νέους και τους ...γαμπρούς του Τσερβαριού.

Το χορό άνοιξε η νουνά του χωριού γι' αυτό το χρόνο κατά το έθιμο, κ. Αγγαία Λευτεριώτη, πλαισιωμένη από κοπέλες με ζαγορισιές φορεσιές.

Η ακούραστη, αγέραστη και γλυκύτατη κ. Αγγαία, χαίρετσε με τα εξής ωραία λόγια:

«Αγαπητέ μας κ. Δήμαρχε και αγαπητοί συμπατριώτες Ζαγοριόσιοι,

Σας καλωσορίζω κι εγώ απόψε στο πανηγύρι του χωριού μας κι εύχομαι σ' όλους σας για τη σημερινή γιορτή μας χρόνια πολλά και καλή διασκέδαση στο τριήμερο γλέντι μας. Και τώρα πριν αρχίσουμε το χορό μας καλώ όλους μας να χειροκροτήσουμε θερμά τους γλεντζέδες Ζαγοριόσιους που μας

τιμούν με την παρουσία τους και ειδικότερα τον ευγενικό Δήμαρχο κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου με τους εκλεκτούς συνεργάτες του, το Ζαγορισιτικό μουσικό συγκρότημα που θα μας συνοδεύσει στους χορούς μας, το νέο διοικητικό συμβούλιο της Ενώσεώς μας με τον Πρόεδρο τον Πάκη Γκογιάννο, τον ακούραστο συγχωριανό μας Μιχαήλ Οικονομίδη, δημιουργό του λαογραφικού μουσείου που είναι στολίδι του χωριού μας, και τον Τσερβαριώτη συγγαφέα μας τον αξιόλογο Μ. Κικόπουλο, που όπως κι ο Μιχάλης συνέβαλε στη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς με υλικό που συγκεντρώσε δουλεύοντας ακούραστα για πολλά χρόνια, χωρίς να υπολογίζει κόπο και έξοδα.

Τα βιβλία του θα τα διαβάζουν γενιές και γενιές συγχωριανών μας, μαθαίνοντας έτσι την ιστορία του χωριού μας. Θερμά συγχαρητήρια Μενέλαε σου αξίζουν.

Σαν πολλά όμως είπαμε κι η αποψινή βραδιά είναι βραδιά γλεντιού και διασκέδασης.

Γι' αυτό, σας αγαπάω πολύ».

Ολόψυχα της ευχόμαστε και του χρόνου να την αξιώσει ο Θεός να σύρει πρώτη το χορό.

ΑΡΙΣΤΗ

Κεντρική Εκκλησία «Κοίμησης Θεοτόκου»

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή αποφάσισε τον καθαρισμό των Αγιογραφιών της Εκκλησίας, από ειδικούς, με εντυπωσιακά αποτελέσματα. Η όλη εργασία, όταν περατωθεί, θα έχει ένα σημαντικό κόστος, δεδομένου ότι το μέγεθος της εκκλησίας είναι μεγάλο και οι αγιογραφίες καλύπτουν όλο το εσωτερικό της.

Καλούνται οι άνθρωποι της Αρίστης, ντόπιοι και απόδημοι να συνδράμουν την προσπάθεια και η βοήθεια όποιων φίλων της Αρίστης θα είναι ευπρόσδεκτη.

Μπορείτε να επικοινωνείτε με τον Ενοριακό Επίτροπο Φωκίωνα Μάνθον στο τηλέφωνο 0653-41.160.

Στ. Συκ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όπως σε όλους είναι γνωστό, το περιοδικό μας δέχεται πολλές συνεργασίες των αναγνωστών του, Ζαγορισίων και μη, και δηλώνει, πως για να ακολουθηθεί η διαδικασία της δημοσίευσής τους θα πρέπει να κείμενα να φτάνουν στα Γραφεία του περιοδικού μας οπωσδήποτε μέσα στο πρώτο δεκάημερο του κάθε μήνα, γιατί στο διάστημα αυτό γίνεται η ταξινόμηση και επιλογή της ύλης για την επόμενη έκδοση του περιοδικού μας. Με την ευκαιρία θα θέλαμε ακόμα να υπενθυμίσουμε σε όσους στέλνουν συνεργασίες για δημοσίευση, τα γραφόμενά τους να έχουν πάντα σχέση με το Ζαγόρι, να είναι οπωσδήποτε σύντομα, να μη θίγουν πρόσωπα και θεσμούς και χωρίς κομματικές τοποθετήσεις.

Επιδίωξη όλων μας θα πρέπει να είναι, το περιοδικό το «Ζ» μας, να συμβάλει στην προαγωγή και την πρόοδο του Ζαγοριού και στη φήμη του.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΙΝΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ

Εταιρεία για τη μελέτη & διαχείριση του φυσικού & ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Μετσόβου 12 Ιωάννινα Τ.Κ. 45221
ΤΗΛ.- FAX 0651 - 29445

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

Τη Δευτέρα 23 Οκτωβρίου πέθανε ανεπάντρεχτα στη Θεσσαλονίκη και κηρεύτηκε την επομένη στη γενέτειρά του, τη Βεγόρα Φλωρίνης, ο πρόσφατα συνταξιολογηθείς Κτηνίατρος **Θεόδωρος Καραπαναγιωτίδης**.

Παντρεμένος με τη Δοβριαντίτσα νηπιαγωγό Ευδοξία Τσαπάρη και πατέρα δυο θαυμάσιων παιδιών (ο ένας γιατρός, ο Γιώργος, ο άλλος φοιτητής Πεωπονικής ο Γιάννης), αγάπησε τη Δοβρόα και το Ζαγόρι, όσο και την γενέτειρά του.

Κάθε χρόνο, εκεί προς τα τέλη του Οκτώβρη, αδιάλειπτα, συμπλήρωνε τις διακοπές του οικογενειακώς στους Ασπραγγέλους. Φέτος, δυστυχώς, δεν πρόλαβε. Η μοίρα αλλοιώς το θέλησε κι αντί για το Ζαγόρι, έφυγε για το μεγάλο, το τελευταίο ταξίδι, στα 58 του χρόνια, γεμίζοντας τους δικούς του κι όσους τον γνώρισαν, με ανείπωτο πόνο.

Είχα κι εγώ τη χαρά να τον γνωρίσω. Ήταν ένας ολοκληρωμένος επιστήμονας, άνθρωπος και συνάδελφος. Έφυγε την ώρα που θα χαριζότανε τα κόπια μιας ολόκληρης ζωής.

Στη σύζυγο και τα παιδιά του, στην πεθερά του Γαλάτεια Τσαπάρη, στον κουνιάδο του και αγαπητό φίλο Κώστα Τσαπάρη και σ' όλους τους συγγενείς του, τα πιο θερμά και ειλικρινή συλλυπητήρια.

Β.Τ.

«Το Ζαγόρι μας»

ΡΑΔΗΣ ΡΑΔΗΣ

Η ζωή παρουσιάζει το απρόβλεπτο. Γέννηση-πολλαπλασιασμός-θάνατος. Εξαιρέση δεν γίνεται σε κανένα ανθρωπο ή έμβριο. Νόμος της φύσης ή Νόμος του Θεού.

Ναι αγαπημένε μας Ράδη. Κι εσύ μες στον κανόνα. Έφυγες και γέμισες τη σύζυγό σου Φερνάνη, τα παιδιά σου Αριάδνη και Μαργαρίτα, τα εγγόνια σου κι όλους τους συγγενείς με άπειρη θλίψη και πόνο. Γεννήθηκες στη Λάνα Σούλι. Πιτσιός στην παράδοση, πολέμησης το 1940. Στη συνέχεια έλαβες μέρος στην Αντίσταση. Συνέχισες ως το 1950. Μέσα σου ζούσε η Ελλάδα.

Καλός χριστιανός. Πίστευες βαθειά στο υπέρτατο Ον κι ακολουθούσες πάντοτε τα χριστιανικά ιδεώδη.

Σπουδασες δάσκαλος. Δεν έμεινες με τις γνώσεις που απέκτησες στο Διδασκαλείο. Ήσουν ανήσυχος. Η αυτομόρφωση ήταν η καθημερινή σου έγνοια.

Στο Ελαιοβάτειο των Ιωαννίνων, όπου υπηρετήσες πολλά χρόνια, άφησες εποχή.

Την οικογένειά σου αγάπησες κι είχες την καθημερινή έγνοιά της. Στις δυο κόρες έδωσες τα μέσα για να μορφωθούν πολύπλευρα. Σ' αφήνουμε με ατέραντη θλίψη και παρακαλούμε η Αττική γη να σε δεχτεί με ελαφρύ το χώμα της.

Κ.Β.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θέλω και δημόσια να ευχαριστήσω το Δήμαρχο Κεντρικού Ζαγοριού κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου καθώς και το Τοπικό Συμβούλιο του Δημοτικού Διαμερίσματος Ασπραγγέλων για την ιστορική απόφαση που πήραν —με την οικονομική βοήθεια του Ριζαρείου Ιδρύματος— για την επέκταση του δικτύου ύδρευσης στο Δημοτικό Διαμέρισμα Μονοδενδρίου, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνεχή υδροδότηση του Μονοδενδρίου με επαρκείς ποσότητες νερού και να λυθεί επί τέλους το σοβαρό πρόβλημα λειψυδρίας, που επί χρόνια ταλαιπωρούσε τους κατοίκους του εν λόγω Δημοτικού Διαμερίσματος.

Βασίλειος Ζαρκάδας, Αντιδήμαρχος

Διόρθωση ημαρτημένων

Ζητούμε συγνώμη από τον συμπατριώτη μας Παναγιώτη (Τούλη) Τάνη, που ο δαίμων του τυπογραφείου με την παρέμβασή του άλλαξε το όνομα και το φύλο του συμπατριώτη μας.

Ετσι στη νεκρολογία, του προηγούμενου τεύχους του περιοδικού μήνους Οκτωβρίου, για την αιμνηστή Φούλα Τάνη, αδελφή μονακλή του Παναγιώτη (Τούλη) Τάνη, να διορθωθεί στο ορθό: «και στα αγαπημένα της αδελφία Τούλη και Κούλα Τάνη...» τα θερμά μας συλλυπητήρια».

Επίσης για το πρωτοσέλιδο λάθος στο ίδιο τεύχος του μηνός Οκτωβρίου τους δέλτους της ιστορίας αντί του ορθού τις δέλτους της ιστορίας ο δαίμων και πάλι έκανε το θαύμα του.

Τρομερός ο δαίμων του τυπογραφείου και στην περίπτωση της νεκρολογίας του αιμνηστού Οδυσσέα Φραγκούλη από τον Σ.Σ., που το σωστό έσδυσε το λalον ύδωρ, το έκανε «έσβυσε το λίγον ύδωρ».

Κι ακόμα στο φύλλο Σεπτεμβρίου και στη στήλη συνδρομές-εισφορές εκ παραδρομής αντί των 10.000 δρχ. συνδρομής κ. Ιωάννη Ζήση (Αρίστη) γράφτηκε το ποσό των 5.000 δραχμών.

Για όλες τις περιπτώσεις ζητούμε συγνώμη και επαφιέμεθα στην καλοπροαίρετη κριτική των αναγνωστών μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ο Πολιτικός Σύλλογος Ασπραγγέλων εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στο γιο της Κων/νο Κανούρα και την οικογένειά του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ο Πολιτικός Σύλλογος Ασπραγγέλων εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στο γιο της Κων/νο Κανούρα και την οικογένειά του.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει.

το γεύμα άρχισε και πάλι ο χορός με αμείωτο κέφι μέχρι τις πρώτες νυχτερινές ώρες από τους καλεσμένους, οι οποίοι χωρίς υπερβολή ανέρχονταν σε 500 άτομα.

Χρόνια είχε να γίνει παρόμοιος παραδοσιακός γάμος με την τήρηση όλων των παλαιών εθίμων.

Στους νεόνυμφους ευχόμαστε μακροζωία και ζωή ευτυχισμένη. Στην ανάδοχο και γονείς των νεονύμφων ευχόμαστε να τους ζήσουν και να είναι ευτυχισμένοι.

Οι βίοι τους: **Αχιλλέας-Αλίκη**

Τα εξάδελφα: **Κώστας-Κίμων-Φυλλιά**

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας Σπυριδούλα Κατατούρη που πέρασε στο ΤΕΙ Καβάλας, θερμά συγχαρητήρια, υγεία και δύναμη για τις παραπάνω σπουδές της.

Οικογένειες: **Γ. Γκαγκοπούλου Σ. Τζαφέρης**

ΜΑΝΑΣΣΗ Θάνατος

— Μέσα σε δύο μήνες είχαμε την ατυχία να χάσουμε τρεις χωριανούς μας: τον Αρτεμίσιο Τσαμένου 76 χρόνων, τον Αγγελή Βούρη 25 χρόνων και την Αθανασία Βακολίδη, μητέρα πέντε παιδιών, 85 χρόνων.

Σε όλους τους συγγενείς τους θερμά συλλυπητήρια.

Οικ. Γεωργίου Καρρά

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ Συγχαρητήρια

— Στους επιτυχόντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, νέους και νέες από το χωριό μας:

— Λαδία Νικόλαο

— Βαλαδής Στέφανο

— Κουρλό Σπύρο

— Νούλη Σοφία και

— Υφαντή

απευθυνών τα θερμά μου συγχαρητήρια και τους εύχομαι καλή περαιτέρω πρόοδο.

Βασίλειος Ζαρκάδας αντιδήμαρχος

— Στην κουμπάρα μας Έλσα Μακρή που πήρε το πτυχίο Χημικού του Πλμίου Θεσσαλονίκης, θερμά συγχαρητήρια και σε ανώτερα.

Βασίλειος και Βασίλικη Ζαρκάδα

ΝΕΓΑΔΕΣ Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας Κων/νο Χρήστου Μαντζίου που άρχισε την επαγγελματική της καριέρα στο οδοντιατρείο της στην οδό Χ. Τρίκοπη 8, ευχόμαστε ολόψυχα καλές δουλειές και κάθε προσωπική κι επαγγελματική επιτυχία.

Δημήτρης, Ντίνα, Κώστας και Αφροδίτη Τόμου

— Στους αγαπημένους μας Ευτέρπη Χρ. Μαντζίου και Κων/νο Κυρίτη που παντρεύτηκαν τον Αύγουστο, ευχόμαστε ολόψυχα να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

— Στη μνήμη της, πρόσφατα, θανούσης Αγλαΐας Κ. Ζωρδούμη, οι εγγονές της Αγλαΐα και Βιβή, η νύφη της Νίκη και ο διεγγονός της Ντίνοσ προσέφεραν υπέρ του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου το ποσόν των 25.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Η οικογένεια Ναπολέων Παπαγεωργίου προσφέρει στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Ασπραγγέλων 10.000 δρχ. εις μνήμην Αγαθής Κανούρα.

— Δωρεά Ερικήτης Ζηκίδη - Γεωργίου προς τον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Ασπραγγέλων εις μνήμην της μητέρας της Χρυσούλας Ζηκίδη το γένος Μπροκούμη.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

— Η κ. Λουκία Ζήγου και ο σύζυγός της προσέφεραν στον Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγής αγιογραφία της «ΠΛΑΤΥΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ».

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί κι εύχεται η Ζωοδόχος να τους προστατεύει.

Η πράξη τους ας γίνει ερέθισμα για παρόμοιες προσφορές ώστε να ολοκληρωθεί η διαμόρφωση του ναού.

Η Εκκλ. Επιτροπή

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

— Για την αντικατάσταση του δαπέδου (πατώματος) του γυναικωνίτη του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Λεπτοκαρυάς, προσέφεραν τα παρακάτω ποσά:

— Ο κ. Αδάμ Σταυρόπουλος από Λουτράκι 100.000 δρχ. στη μνήμη της συζύγου του Μαρίας.

— Ο κ. Θεόδωρος Κασελάκης από Αθήνα 100.000 δρχ.

— Οι κ. Επαμεινώνδας Καλύβας και Ερμιόνη Καλύβα 100.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί

ΠΑΠΙΓΚΟ

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Ενορίας Αγίου Βλασίου Παπίγκου ευχαριστεί θερμά τους παρακάτω συγχωριανούς μας για τις προσφορές τους.

— Αντώνιον Κοντονικολάου και Δημήτριο Φέτα γιατί στο πανηγύρι της Αγίας Κυριακής προσέφεραν δύο αρνιά, καθώς και τον Αθανάσιο Μπίτο που προσέφερε εν αφθονία το κρασί.

— Δημήτριο-Μιχαήλ Τσουμάνη του Αλεξάνδρου, διότι προσέφερε ένα αρνί για το πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονος.

— Επίσης ευχαριστεί και όλους τους υπολοίπους συγχωριανούς που με το δικό του τρόπο συνετέλεσαν στην πραγματοποίηση όλων των πανηγυριών μας. Ιδιαίτερα ευχαριστεί τον Κωνσταντίνο Χριστοδούλου του Αχιλλέα που με επαγγελματικές ικανότητες έψησε και διένειμε τα ψητά καθώς και ερασιτέχνες οργανοπαίχτες Κούλη - Αγγελό - Μπίτο και Τσαλογιάννη.

— Ευχαριστεί τους 1) Κων/νο Πανταζή, 2) Έλσα Στάρα και τον ανώνυμο, διότι διέθεσαν το απαιτούμενο χρηματικό ποσό για τη στρώση με παραδοσιακό γκαλντερίμι την είσοδο του Νεκροταφείου Αγίων Ταξιαρχών Μικρού Παπίγκου.

— Τέλος ευχαριστεί την Αρσινόη Παπαγεωργίου και τον υιόν της Βύρωνα για την προσφορά χρηματικού ποσού 50.000 δραχμών στην εκκλησία των Αγίων Ταξιαρχών Μικρού Παπίγκου για τη συμπλήρωση τεσσάρων ετών από το θάνατο του συζύγου και πατρός των Στεφάνου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Παπίγκου

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

— Εις μνήμη της αδελφής Κλεονίκης Τσέπη, τα αδελφία της Μιλτιάδης Τσέπης και Ουρανία, προσέφεραν εις τον Ιερό ναό Αγίων Αποστόλων Σκαμνελίου (50.000 δρχ.).

Τα ανήψια της Πέτρος και Ιουλία Τσέπη προσέφεραν εις τον Ιερό Ναό Αγίων Αποστόλων Σκαμνελίου (50.000 δρχ.).

Ο Ταμίας

Απόστολος Σουκοβέλος

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Για τις εκκλησίες του Τσεπελόβου στη μνήμη των Πέτρου και Λουκίας Γιαννακού 20.000 δρχ. προσέφερε ανώνυμος.

Ανώνυμος

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

20.000

Λιούμας Κ. Αθανάσιος
Τσαπάρης Περικλής
Τόκκου Ρωζάνη

15.000

Μανέκας Ευάγγελος

10.000

Αλεξίδου Αλεξάνδρα
Μασσαλά Πιπίτσα

6.000

Χαντόλιος Νικόλαος

5.000

Βελιόπουλος Αλέξανδρος
Ζώη Π. Μαρίτσα
Μουζάς Αθανάσιος
Νάτση Εύη
Ξάνθος Ιάσων
Παλαιοπανίδου Χαρίκλεια
Παντελή Αλεξάνδρα
Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος
Πορφύρης Φάνης
Ράπτη Αφροδίτη
Σουκουβέλος Γεώργιος
Τσοτρόπουλος Γεώργιος
Φατούρου Ελένη
Φιλίδης Κων/νος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

6.000

ANDRIANOS D. (Καναδάς)
Γκούβης Χρήστος (2)
Ζαμπάκοι Σωτήριος (2)
Κήτας Άγγελος (2)
Παρλόπουλος Γεώργιος (2)
Σάρρος Δημήτριος (2)
Τόλογου Ανδρέας (2)
Τόλογου Οδυσσεάς (2)

5.000

Οικονόμου Ελένη

4.000

Κοματσέλη Λυμπεροπούλου
Στέλλα

3.000

Βασδέκη Κλειώ
Βασδέκη Πανωραία
Γκοζίνα Φρόσω
Δούσμπης Χρήστος
Ζαχαρέας Ευστράτιος
Καψάλης Χρήστος
Κικόπουλος Μενέλαος
Μαβίδης Πάρις
Μουσαφίρης Τάκης
Πανταζής Λάζαρος
Παπαγεωργίου Γεώργιος
Παπαδόπουλος Γεώργιος
Παπαζήκος Παύλος
Πατεράκης Τούλης
Σιαμπέκας Θωμάς
Σουσιόπουλος Διομήδης
Τάκης Παναγιώτης
Τοπάλη Νίκη
Τσαπάρης Κων/νος
Τσαπάρη Λίτσα
Τσουλής Χρήστος
Τσουμάνης Δημήτριος
Φώλας Αριστοτέλης

ΣΗΜ.: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί, δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΖΑΡΙΑΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
4. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
5. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ
6. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
7. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
8. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
9. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
10. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
11. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

★

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ
Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.
Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27.105

★

Στο ρεπορτάζ:

Κ. Δ. Χριστοδούλου

★

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές, εμβάσματα:
Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και Μυροπολιείο
ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Ιωάννινα 45444.
Κατώτερη ετήσια
συνδρομή δρχ. 3.000
Για το εξωτερικό δρχ. 6.000
ή 20 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΙΩΑΝΝΑ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑΖΗ

★

Τυπογραφεία:

Ε. ΔΟΥΒΑΛΗ
Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.
28ης Οκτωβρίου 41 (Στρά Καμπερή)
Τηλ. 20.544 - 27.845
Ιωάννινα 454 44

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

— Ο κ. Τσαπάρης Περικλής 100.000 δρχ.

— Ο κ. Ξάνθος Ιάσων στη μνήμη των γονέων

του Τιμολέοντα και Ξανθίππης 5.000 δρχ.

— Ο κ. Σουκουβέλος Απόστολος 5.000 δρχ.

— Ο κ. Σάρρος Δημήτριος 4.000 δρχ.

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά